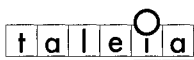

XARXES D'INTERCANVI de Coneixements

XARXES D'INTERCANVI
de Coneixements

Experiències de Pedagogia Social, 47

XARXES D'INTERCANVI de Coneixements

Fundació Serveis de Cultura Popular

· 1996 ·

Xarxes d'Intercanvi de Coneixements

Xarxa d'Intercanvi de Coneixements

Centre Cívic Xalem
Lleida, 136 - 17130 l'Escala
Tel. (972) 77 45 56

Xarxa d'Intercanvi de Coneixements

Casa de la Cultura
Bisbe Urquinaona, s/n - 08860 Castelldefels
Tel. (93) 664 16 52

Xarxa d'Intercanvi de Coneixements de Nou Barris

Casal Roquetes
Romaní, 6 - 08042 Barcelona

Xarxa d'Intercanvi de Coneixements de Mataró

Muralla Sant Llorenç, 22 - 08302 Mataró
Tel. (93) 796 26 57

Fundació SER.GI

Plaça Lluís Companys, 12 - 17003 Girona
Tel. (972) 21 30 50 - Fax 21 37 17

Fundació Serveis de Cultura Popular

Provença, 324, 3r - 08037 Barcelona
Tel. (93) 458 30 04 - Fax 458 87 10

Text redactat per Ernest Baquer i molta més gent
dels Equips d'Animació i Coordinació de les Xarxes,
a petició de la Fundació Serveis de Cultura Popular

Primera edició: octubre de 1996

© Fundació Serveis de Cultura Popular

Edició realitzada per Alta Fulla
Passatge d'Alió 10, 08037 Barcelona

Imprès a Grup 4, S. A.
Antoni Bori, 37, 08912 Badalona
Dipòsit legal: B. 41.553-1996
ISBN: 84-8000-081-3

■ Intercanviem coneixements

En aquest moment, jo, un dels autors d'aquest text, enseño a acompanyar cançons amb la guitarra a un grupat de persones. Al gener vaig aprendre a podar arbres i l'any passat em vaig iniciar al Windows. Qui són els que aprenen guitarra?: en Vicente —cardiòleg—, que ofereix dialogar sobre el tema «Tingues cura del teu cor»; la Birgit, que ajuda quatre estrangers (una americana, un serbi, una italiana i una francesa) a aprendre castellà; la Maria del Carme, que va iniciar la setmana passada un curs de perruqueria; l'Emilio, que ensenya esperanto i aprèn el llençatge de signes dels sordmuts; l'Arturo, que prepara materials per a una escola de pares i ensenya a jugar al mus; en Pascual, que ens ha ensenyat cançons amb gestos; la Lola, que començarà balls de saló aquest mes; i en Pablo, que ensenya anglès per a turistes. Però resulta que els participants al grup d'en Pablo ensenyen ioga, com fer la declaració de renda, jocs, perruqueria, etc. I així podria seguir i seguir...

Aquesta experiència es fa a Castelldefels. De Xarxes semblants n'hi ha en altres llocs al voltant de Barcelona i de Girona. Però també n'hi ha al Brasil, a Nicaragua, a Bèlgica, a Suïssa... i, sobretot, a França, el lloc on es va iniciar.

En estas sesiones de la Xarxa encuentro el gusto de volver a jugar como cuando era una cría.

Carmen: aprèn psicomotricitat

Jo no em pensava que les persones grans també poguéssiu tenir por com nosaltres.

Anna, 12 anys, profe de patinatge

Jo, professor? I què vols que ensenyi, si no sé res... Bé, res potser no: puc ensenyar algun plat de cuina.

David, 14 anys, aprèn anglès

Es fantástico descubrir cómo un grupo se reúne para aprender y enseñar, sin recibir compensación material alguna, sólo el placer de la amistad.

Luis, futur professor

Xarxa de l'Escala

■ Com intercanviem els coneixements

A la meva ciutat 150 persones hem fet una Xarxa d'Intercanvi de Coneixements en la qual cadascú demana aprendre alguna cosa i s'ofereix a ensenyar-ne alguna altra. No paguem ni amb diners ni amb serveis. Compartim el que sabem i el que ens agrada. Pot ser qualsevol tipus de coneixement: llengües, ciències, reparacions, cuina, manualitats, balls, música, esports, jocs, coneixements sobre la natura, tècniques de comunicació, cura personal, etc.

Demanar i oferir són les condicions indispensables. No tenim en compte la importància que la societat pugui donar als coneixements demanats o oferts, ni la quantitat d'hores d'ensenyament o d'aprenentatge. Tots els coneixements tenen per a nosaltres el mateix valor i també el tenen totes les persones de qualsevol edat, sexe, nacionalitat, instrucció, religió, posició, professió...

Tots sabem i tots ensenyem alguna cosa al llarg de la nostra vida. Tots, quan ensenyem el que sabem, n'aprenem més. Tots ens sentim millor quan ensenyem o aprenem el que ens agrada en un grup petit —en situació de diàleg—, creant un clima de tolerància i amb gent que hi està interessada.

Igual que en la resta de Xarxes d'aquesta mena, també hi ha un Equip d'Animació que facilita la informació, inscriu les persones interessades, segueix el funcionament dels grups, assessora els monitors i proposa els primers contactes. Perquè *els aprenentatges es realitzen el dia, l'hora, el lloc, amb la durada, el contingut i el mètode que els interessats acorden amb el monitor*. L'Equip d'Animació també edita informacions, anima reunions i festes per a tothom, participa a les trobades de Catalunya i es coordina amb les Xarxes de Catalunya i d'Europa.

■ És una cosa diferent

És una experiència una mica diferent de l'ensenyament habitual. Freqüentment, l'ensenyament (des del parvulari fins a la universitat), els cursets i els tallers (des de les acadèmies fins a les associacions), les conferències i els sermons (des de les esglésies fins als ateneus) segueixen el mateix model de transmissió de coneixements: *només uns quants són els que «en saben»* i proposen programes i poden ensenyar i cobrar (més, com més important sigui considerat el mestre o la matèria). Però *se suposa que la immensa majoria de persones «no en sap»*: ha d'aprendre, acceptar i pagar. Les relacions predominants són verticals, dependents, preestablertes, amb la finalitat d'adquirir coneixements mesurables en exàmens, crèdits, certificats... individuals, naturalment.

Evidentment, són molt importants les aportacions a la societat dels sistemes públics i privats d'ensenyament, i dels clubs, els ateneus, les associacions, els mitjans de comunicació, les esglésies, etc. I tenen i tindran un lloc

important al nostre món. Però les Xarxes d'Intercanvi de Coneixements també tenen el seu lloc i poden aportar, amb el seu esperit, una renovació a tot el món de la transmissió de coneixements.

Havent treballat sempre a la xarxa pública d'ensenyament, em trobo molt bé dedicant una part del meu temps a l'intercanvi. Poder participar en una experiència on les paraules clau són compartir, gratuïtat, igualtat, tolerància, respecte, diàleg, joia, festa... és per a mi un plaer, com a mestre i com a ésser humà.

■ Algunes inquietuds

Com vaig arribar a il·lusionar-me amb les Xarxes d'Intercanvi de Coneixements? Què em movia a buscar nous camins d'aprenentatge?

Els i elles no saben res?

En el meu cas, jo, de jove, vaig començar ensenyant música a la classe del meu pare, que era mestre. Ara, ja acabo la meua vida professional treballant amb persones adultes que, pràcticament, mai no havien anat a escola. *Em dol que pensin que no saben res*, que es vegin a si mateixes ignorants, eternament dependents, acomplexades, sense confiança. Sí que és cert que llegeixen i escriuen amb molta dificultat, que parlen com la gent del camp d'Andalusia. I què? Per què la seva manera de parlar no és correcta i la meua sí? És que els únics coneixements dignes d'aquest nom són els teòrics, ben estructurats i expressats de manera enrevessada? Aquesta gent tenen una alegria de viure, una actitud acollidora envers els altres, una capacitat de comunicació, una constància davant les dificultats, una estimació pels seus... I una saviesa popular, pràctica, realment admirable. Són molt savis!

Nosaltres no podem aprendre res?

Davant d'ells, nosaltres, els professionals de l'ensenyament. Que en qüestió de lletra, de teoria i de pedagogia, en sabem molt més. Fins i tot sabem que no ho sabem tot, però coneixem estratègies per amagar les nostres carencies. *Nosaltres som els que en sabem; elles i ells, els que no en saben.* És que no poden ensenyar-nos res? Ensenyar-nos a viure, a fer, a valorar, a relacionar-nos? És que no necessitem aprendre res? És que no aprenem coses contínuament? És que no ens impulsen, amb la seva presència i les seves reaccions, a ensenyar millor les coses? Però si sempre, quan ensenyem alguna cosa, l'aprenem millor i podem millorar la nostra forma d'ensenyar...

Fracassos i èxits en l'educació

A la meua ciutat, el 45% dels escolars acaben l'EGB sense rebre el títol de Graduat Escolar. De cada 100 nois i noies que accedeixen a l'Ensenyament Secundari, 60 pleguen abans d'acabar-lo i 30 més ho fan al llarg dels estudis universitaris. A la «fita» desitjada per la societat, només n'hi arriben uns 10. I dels que comencen Formació Professional, el 50% ni tan sols acaben el Primer Cicle.

Sempre que constatem aquestes dades, ens preguntem: qui té la responsabilitat d'aquesta situació? És culpa de l'escola, dels programes, dels joves, de la família, de la societat, de les seves fites o dels seus valors? Cadascú intenta responsabilitzar els altres. Però com és que no tenim tots molt més en compte les aptituds, les motivacions i les inquietuds dels joves? Com podem mitificar les notes, els títols, la competitivitat, l'obligatorietat i el mateix sistema educatiu... amb aquestes mitjanes de marginació i d'exclusió? A més, en una societat que gairebé tanca totes les portes del món professional als que no arriben a dalt? Hem sacralitzat, quasi com a única font d'aprenentatge, el sistema educatiu, quan la vertadera realitat és que *n'aprenem molt, i reeixidament, dels amics i l'amor,*

L'esperança és com els camins de la terra; sobre la terra, no hi havia camins: els han anat fent un gran nombre de caminants.

Lu Xun

Per a mi, compartir els coneixements és fer camins d'esperança.

Claire, de la Xarxa d'Evry

de la televisió i les lectures, de la casa i el carrer, de les experiències pròpies i alienes, dels esdeveniments i el treball...

Podem contribuir a millorar la nostra societat?

M'adono que alguns cops escric en primera persona del singular i altres, en canvi, en primera del plural. Això passa perquè moltes d'aquestes inquietuds no són pas tan sols meves. Les compartim tota una colla d'educadors i educadores de gent adulta —en el sentit més ampli de la paraula— que ens reunim des de fa anys per iniciativa de les Fundacions Serveis de Cultura Popular de Barcelona i SER.GI de Girona, amb il·lusió i ganes de trobar nous camins.

A tots nosaltres ens fa patir aquesta societat nostra, massa monetaritzada, jerarquitzada, consumista, opressora, aïllada, anònima, insolidària, intolerant. Com podem fer poble, lligar la gent? Com podem incrementar i millorar la comunicació i la convivència? Quins passos podem fer cap a una igualtat en la qual *tots aprenguem coses i tots n'ensenyem?*

En una societat cada cop més multicultural, com podem avançar en la valoració de cada persona, en tolerància, en solidaritat? En una societat que agrupa infants amb infants, joves amb joves, vells amb vells, i que separa cada grup, com podem arribar a convèncer-nos que *la diversitat és més rica*, que els grups massa homogenis són més

pobres, que és millor *el que és multicultural, el que és intergeneracional?*

En un moment en el qual «les noves tecnologies incrementen la contradicció entre els pocs que tenen el dret d'expressar-se i de parlar a molta gent i la majoria que només té el dret d'escoltar, però mai d'expressar-se»,¹ ¿com podem contribuir a democratitzar la societat i fer que els ciutadans i les ciutadanes prenguin la paraula, siguin els protagonistes, puguin organitzar-se autònomament i se'ls doni poder?

Potser ara deu ser possible entendre amb quin interès vàrem rebre, llegir i comentar la documentació sobre les Xarxes d'Intercanvi de Coneixements que funcionaven des de feia uns quants anys a França. I com ens llançarem a posar en pràctica aquesta experiència de compartir coneixements. Perquè podia donar resposta a les nostres inquietuds i a la nostra recerca d'una experiència educativa alternativa.

És clar que tenim el suficient sentit comú per no considerar-la l'única alternativa vàlida. Ni tan sols en l'àmbit educatiu. Hi ha i hi haurà, per sort, altres models possibles. Som una més dins la gran quantitat de professions, entitats i associacions que contribueixen a millorar la societat: feministes, juvenils, de la tercera edat, ecologistes, pacifistes, de solidaritat, humanitàries, culturals, polítiques, educatives, etc. És immens l'esforç organitzat pels éssers humans per humanitzar la Terra. Nosaltres, senzillament, albirem en les Xarxes un model educatiu diferent que, en la seva mateixa pràctica, pretén tenir en compte les persones i contribuir a un altre tipus de societat.

1. Paolo Federighi. Entrevista a la revista *Diálogos*, núm. 3-4, desembre de 1995, pàg. 11. Amadeu Vives 7, 08320 el Masnou (Barcelona).

Què són les Xarxes d'Intercanvi de Coneixements?

Les Xarxes d'Intercanvi de Coneixements són un espai de trobada i de relació, entre persones interessades a intercanviar coneixements, sabers i experiències, en un context de comunicació mútua.

■ Característiques principals de les Xarxes

Reciprocitat

Les Xarxes d'*Intercanvi de Coneixements* es basen en la *reciprocitat*: per aprendre quelcom cal ensenyar alguna altra cosa a curt o llarg termini, i viceversa. Jo em vaig inscriure a la Xarxa oferint-me a ensenyar guitarra i reparacions domèstiques, i demanant aprendre a podar arbres i un xic d'informàtica, però no perquè m'ho ensenyés algun dels meus aprenents, ja que no es tracta d'una reciprocitat bilateral, sinó d'una *reciprocitat oberta i en xarxa*. Es pot començar aprenent alguna cosa o ensenyant-la, tant li fa. Però el valor de la persona, el del seu progrés i el de les seves relacions, fins i tot la mateixa existència de la Xarxa, fa indispensable que tothom sigui actor, aprenent i ensenyant. Si ningú no volgués ensenyar res, ningú no podria aprendre res. Igual que a la vida diària. Per-

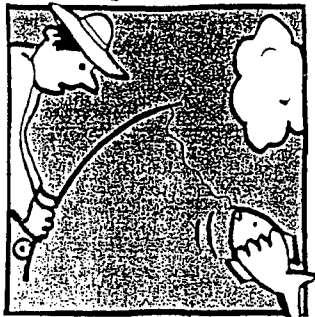
Hi ha intercanvis de cuina que, més enllà d'una senzilla convivència amistosa, són vertaders seminaris de llengües, d'economia domèstica i de relació.

Precisament, amb participants que mai no s'havien atrevit a assistir als cursos tradicionals d'alfabetització.²

què tothom sap alguna cosa i tothom necessita aprendre'n alguna altra.

Hi ha gent que diu: «I jo, què puc ensenyar? Jo no sé res!» o «No sé com ensenyar-ho». I tant, que n'hi ha, de gent que ho diu! D'alguna manera ens demanen que col·laborem perquè cadascú prengui consciència dels seus propis coneixements i de com pot transmetre'ls als altres, sentint-se còmode mentre els ensenya i orgullós d'ell mateix. Hi ha esquemes i llistes d'ofertaments i de demandes que ajuden. La veritat és que a través de les Xarxes podem descobrir que, sigui quina sigui la nostra escolaritat, origen o condició, tothom sap una pila de coses que altres volen o necessiten saber.

Aprender a pescar con caña

por enseñar a construir una cometa.

2. «Réseaux d'Avignon», a *Lettre Inter-Réseaux*, núm. 9, maig de 1995, pàg. 19. Revista del MRERS (Mouvement des Réseaux d'Échanges de Savoirs). BP56, 91002 Evry (França).

Il·lustració de Jean Pierre Délay. Xarxa de Paris-Belleville-Ménilmontant.

Diversitat i igualtat

Les Xarxes són un espai de trobada i de relació per a *tot tipus de persones*: hi poden participar nêts i àvies, nord-americans i iraquians, evangèlics i agnòstics, analfabets i llicenciats, «populars» i comunistes, arquitectes i manobres, «gent guapa» i gent marginal. El principi és clar: *tot-hom igual, persones i cultures*. Per tant, no hi ha persones més grans, més importants o més valuoses que altres. Ni tampoc coneixements. I així, no hi ha barreres, marginacions, ni exclusions. La marroquina que, només en dues hores, és capaç d'ensenyar com es fa el te amb menta i pastes, el prepara amb els seus companys i el pren amb tots plegats, o bé la nena que ensenya a anar amb bicicleta en tres sessions, tenen el mateix valor i els mateixos drets que el que ensenya anglès durant un trimestre. La nostra societat ho valora de manera diferent i també exigeix compensacions econòmiques diferents. L'esperit de les Xarxes no és aquest.

Precisament és la diversitat de persones el que produeix una gran riquesa de possibilitats, de relacions i de conei-

xements. I al mateix temps, el rebuig d'algunes persones a entrar a les Xarxes, perquè, per exemple, hi participen magrebins. A ningú no se li tanca la porta, però també hi ha qui no s'atreveix a entrar-hi perquè no vol tractar amb els que són diferents o perquè no s'anima a compartir allò que sap.

Les llistes del que s'ofereix per ensenyar i del que es demana per aprendre expressen una *enorme diversitat de coneixements, sabers i experiències*. I és que tot hi cap. Tot el que algú hagi après i que pugui interessar algú altre. Allò que sempre hem considerat com a coneixements (lectura i escriptura, matemàtica, idiomes...) o aquells coneixements més funcionals (emplenar un imprès, preparar un viatge...). Saber fer coses (manualitats, treballs, menjars...) o comunicar experiències de vida (històries, vivències, costums...). Des de conèixer i millorar la naturalesa i el nostre cos, fins a la pràctica d'esports, balls, música i teatre. Des d'un taller de lectura sobre la problemàtica de la dona fins a aprendre a dissenyar, realitzar i muntar en grup un curtmetratge amb actors.

No hi ha un reglament de funcionament que serveixi per a totes les Xarxes (encara que calgui valorar qualsevol projecte sota el prisma de la reciprocitat). Hi pot haver un esquema comú, però les realitats socials i personals són tan diferents que es produeix una *gran diversitat d'experiències*.

Gratuïtat i finançament

La gent de la Xarxa de Nou Barris diu: «Cal trencar el motlle de *només val allò que es paga* o el d'*el que costa té valor* o d'*el que costa val la pena*.» A les Xarxes, els ensenyaments que s'hi fan no es paguen amb diners, ni amb serveis, ni amb treballs costosos, ni amb penes. Es paguen, per dir-ho d'alguna manera, *oferint* un altre ensenyament, que es concretarà si algú el demana. Nosaltres preferim dir que, en comptes de pagar, compartim el que sabem, el que ens agrada. I això provoca una riquesa im-

pressionant: si som 150, oferint cada un ensenyar una sola cosa diferent, tots podrem aprendre'n 149 més. El que ensenya troba la seva retribució d'una altra manera (vegeu «Efectes positius que es produeixen», pàg. 19).

És que *no fan falta els diners*? No hi ha cap despesa? Les Xarxes solen tenir com a punt d'informació i de trobada un local associatiu o municipal, durant algunes hores, compartit amb altres entitats. Telèfon, neteja, conserge i a vegades fotocòpies corren a càrrec del municipi. Els ajuntaments també solen aportar alguna quantitat per a material inventariable, impressió, correu i algunes despeses extraordinàries d'organització. A les festes, sortides i trobades, tothom hi aporta alguna cosa per compartir-la: menjar, beguda, vehicle, etc. A més, hi ha Xarxes que sol·liciten als membres alguna quantitat per organitzar les activitats o enviar els fulls informatius o la revista. En tot cas, els intercanvis en ells mateixos no costen res.

A les Xarxes s'intercanvien coneixements. *No s'intercanvien serveis, treballs o tasques*. Hi ha Xarxes de Prestació de Serveis,³ experiències molt positives que fomenten la solidaritat i la relació veïnal, en les quals es poden donar i rebre informacions, redaccions, classes, coneixements sobre cura d'animals i plantes... En aquestes Xarxes, per exemple, algú pot oferir-se a pintar parets durant 10 h a canvi que algú altre li faci de cangur un nombre d'hores equivalent. A les Xarxes d'Intercanvi de Coneixements no es valoren les hores ni els sabers, i si algú s'ofereix a pintar és perquè l'altre n'aprengui, a canvi que ell o ella ofereixi un altre aprenentatge.

Adquirir un coneixement revesteix la persona d'una voluntat de canvi, perquè aprendre quelcom és una acció que transforma la persona.

3. Un exemple: l'Associació de Veïns de l'Esquerra de l'Eixample. Aragó 156, baixos, 08011 Barcelona. Tel. 253 28 79.

Flexibilitat i llibertat

Participar a la Xarxa no és una càrrega pesada: *res no és fix, ni obligatori, ni exclouent*. Sóc lliure d'entrar-hi o no, de pertànyer-hi el temps que vulgui, de deixar-la i tornar-hi... D'entrar-hi de manera decidida o tímidament. De començar per ensenyar o per aprendre.

Sóc jo qui tria el que m'interessa aprendre o ensenyar, en quina mesura i amb qui. Si m'agrada més intercanviar amb una sola persona o amb un grup gran o petit. Sóc jo qui acorda amb ell o ella o amb més participants el contingut, mètode, lloc, dia, hora i periodicitat. Aquest acord es detalla en un *compromís* escrit, on també consta que, si per alguna raó o problema no es pot assistir un dia a l'intercanvi, s'avisa i es continua el dia proper. La Xarxa també és llibertat.

Els intercanvis tenen lloc en un territori determinat (barri, població...). Uns es realitzen a locals associatius o municipals, generalment compartits amb altres associacions, on sol funcionar la informació i la secretaria. Altres intercanvis es fan als domicilis dels que ensenyen els coneixements o dels que els aprenen (és bo obrir les portes de casa a l'altra gent). A França, els conserges d'un gran edifici d'apartaments han creat una Xarxa per intentar disminuir els conflictes entre veïns. També s'han creat força Xarxes a centres escolars, amb pares, professors i alumnes que fan els intercanvis al migdia i els caps de setmana: en un principi els participants acostumen a demanar les matèries d'aprenentatge pròpies de l'escola per millorar-ne el nivell, però ràpidament hi entra la música, els esports, la informàtica, el teatre, etc. Hi ha intercanvis en albergs per a expresos i també en una presó: deu dones empresonades varen començar a aprendre informàtica i varen oferir ortografia, cuina o treballs amb fusta... Ara, la Xarxa s'ha ampliat a moltes altres companyes.

Les Xarxes són entitats en canvi permanent: hi entra i en surt gent, comença un intercanvi i n'acaba un altre, algú ha de deixar l'Equip d'Animació, però se n'hi incorporen dos més, etc.

A les Xarxes de Formació Recíproca i creació col·lectiva, per preparar una recepta, n'hi ha prou de prendre una bona dosi de coneixements, experiències de vida, sabers pràctics i reconeixements. Afegir-hi alguns sabers d'Àfrica, Gran Bretanya, Pakistan o Dinamarca, com més, millor. Barrejar-ho tot a poc a poquet, amarrar-ho de reciprocitat, un ingredient molt necessari perquè qualli tot junt. Salpebrar-ho amb tolerància i ressaltar el gust amb una bona dosi d'humor. Si el resultat no respon del tot a les vostres esperances, no hi patiu. Deixeu-ho reposar al ritme de cadascú, després escumeu amb una escumadora fina els dubtes, els desigs no expressats i les dificultats sorgides: us permetran comprendre millor la recepta. No us oblideu tampoc de relacionar-vos amb altres Xarxes. Si el resultat us agrada, ofereu-ho tot un dia de festa, regueu-ho tot amb un xic de bon humor i una gran rialla.

Xarxa d'Evry (França)

■ Efectes positius que es produeixen

L'experiència de les Xarxes existents proporciona una mostra dels efectes que poden produir els intercanvis. No vol dir que es donin en tots els intercanvis ni en tots els participants. Depèn de la qualitat dels intercanvis, les característiques personals, la freqüència en la participació, les inquietuds col·lectives, la dinàmica de la Xarxa en què es participa, etc. Si una persona només hi va a aprendre coses, ho fa un cop al mes i no participa en altres reunions, les seves possibilitats d'enriquir-se, tot enriquint els altres, seran molt reduïdes.

Per al qui ensenya

Parlem d'intercanvi de coneixements. En realitat no s'intercanvia un coneixement per un altre. El qui ensenya un coneixement, encara que no aprengui una altra cosa com a alumne, conserva el seu saber i, fins i tot, el fa créixer. Tothom està convençut dels efectes positius de l'acció d'aprendre coses. Però sovint *el qui ensenya les coses és el qui n'aprèn més.*

Si cada un té un ou i fem un canvi, seguirem tenint un ou cada un.
Si cada un té una idea i fem un canvi, tindrem dues idees cada un.

Proverbi xinès

Quan jo he d'ensenyar alguna cosa, recordo com vaig aprendre-la, penso com m'ho faré per transmetre-la i tinc en compte si l'altre l'aprèn o no. Quan transmeto un saber, se'm fa més clar també a mi, el torno a activar, el lligo amb altres experiències que tinc. Entro en relació amb el qui el rep, amb el que sabíem tots dos abans, creem nous plantejaments que ens porten a reflexionar, a reformular coses, a avançar.⁴

Ensenyar, quan es fa amb èxit, és tan gratificant, et sents tan bé, tan a gust, tan útil...

Però hi ha un aspecte que va molt més enllà d'aprendre i d'ensenyar coneixements: en casos d'infravaloració, i en realitat en tots els altres casos, una experiència reeixida viscuda a la Xarxa provoca l'autoestima:

No sóc inútil. Ningú no em dona res per res. Jo aporto a altres els meus recursos, el que jo sé. Per tant, tinc dret d'aprendre els coneixements que necessito. Quan algú s'autoestima, pot prendre la paraula en la societat i adonar-se que contribueix al seu funcionament.⁵

Per al qui aprèn

Tothom està convençut dels efectes positius del fet d'aprendre coses. Però en els intercanvis,

a més d'assolir els coneixements proposats:

– És possible participar en una experiència de comunicació franca i sincera, amb un interès natural envers les persones, i també s'hi poden compartir aspectes diversos d'altres realitats que donen sentit a la nostra vida, com la família, la feina, les afeccions, etc.

4. Judit Vanoli, «Las Redes de Intercambio». Document intern, 1993.

5. Ídem.

Quan vaig començar, no m'hi vaig comprometre gaire. Vaig millorar la meva participació en els balls de saló. Jo sentia la necessitat de posar-hi alguna cosa de part meva, però com que ningú no s'apuntava a fer ràpel o a dissecar insectes —per a la qual cosa jo m'havia ofert— em vaig animar a ficar-me a l'organització. I quan sorgí, al cap d'un temps, la possibilitat de fer classe d'anglès, em vaig carregar de llibres i d'idees i cap allà falta gent. Mai no havia fet ni una classe. Vaig suar com un animal, em vaig posar vermell, les paraules se m'ennuegaven, i fins i tot em va caure tres cops la pissarra a terra. Però en vaig sortir content i amb més idees per a la propera classe.

Un dia vàrem veure a l'ordinador que hi havia sis alumnes per a ioga. Qui era la monitora? La Sílvia! Una de les meves alumnes! I m'hi vaig apuntar. Aquella Sílvia, un xic tímida a la meva classe, entra a la sala on fèiem ioga, amb fermesa, dominant, envaint-nos amb la seva serenitat. Aquesta és la Sílvia, la meva alumna? No m'ho puc creure. Aquesta és la màgia dels intercanvis. Ho podeu entendre?
Visca el ioga! Visca la Xarxa! I qui l'inventà!⁶

– S'hi perden possibles prejudicis i temors a compartir els propis sabers, a experimentar l'escassa dificultat que representa transmetre'ls.

– S'hi pot comprovar la pròpia capacitat d'esforç i d'il·lusió, amb resultats normalment satisfactoris. Això augmenta l'autoestima i ens fa capaços de proposar-nos noves fites i nous projectes.

– S'entra a formar part d'un grup més gran (la Xarxa) amb el mateix esperit que es viu en l'intercanvi, que permet participar en múltiples i diverses activitats gratificants (festes, celebracions, excursions, etc.).⁷

En els aspectes personal i social

«Com que les Xarxes d'Intercanvi de Coneixements faciliten unes relacions socials basades en la dignitat de cadascú, en la presa de consciència de la pròpia utilitat social i parteixen del fet que, per les seves riqueses humanes, ca-

6. Pablo Palmero, «Mi alumna es mi maestra», a *Info-Xarxa*, núm. 3, abril de 1995, pàg. 4. Revista quadrimestral de la Xarxa de Xarxes de Catalunya.

7. Josep de Delàs. Document intern.

- La Xarxa d'Intercanvi afavoreix l'obertura als altres, trenca l'aïllament, facilita la comunicació, obre camí a l'amistat.
- Permet conèixer més gent, fer-ho més a fons, de manera diferent.
- La Xarxa possibilita mostrar-te tal com ets.
- És una cosa nova, diferent, un marc adequat per treballar en les coses en què creus. És una escuma, una llum en una societat de desencís.
- Permet viure a la pràctica què es pot fer per ajudar a canviar les coses, fins i tot anant a contracorrent.
- La Xarxa és una revolució. Ho canvia tot. Sense violència.

Trobada de Can Bellvitge

dascú és un recurs per a la societat»,⁸ acostumen a tenir aquests efectes:

Formació. En aquest àmbit hi ha resultats espectaculars de redreçament en els processos d'aprenentatge i de formació de persones (adults i infants) que estaven atrapades en les lògiques del fracàs i de l'abandó.

Alfabetització. Aprendre a llegir, a escriure, a comptar es fa:

- En un context de vincles socials reeixits.
- A condició que es puguin formular peticions sense vergonya i, per tant, que cadascú pugui ser considerat també per les seves pròpies aportacions i ofertes.
- En relació amb tota mena d'intercanvis de coneixements lligats a la vida de cada dia (per exemple, utilitzar els transports col·lectius).

Obertura. Les persones poden trencar l'aïllament, el tancament i l'anonimat de mica en mica, sense negar les pors, en una sèrie progressiva de trobades que cadascú pot administrar i negociar al seu ritme.

Alliberament. Veure que els propis coneixements són valorats i fer-los aprendre vol dir recuperar l'autoestima, prendre la paraula en la societat. És la multiplicació i la

8. «Diferents dimensions del desenvolupament de les Xarxes. Introducció», *Caixa d'eines* (cap. 2). Fundació Serveis de Cultura Popular, Barcelona, 1994.

A la Xarxa hi trobo persones, no etiquetes socials.

Claudio

La Xarxa, per a mi, és una manera de viure els grans ideals de democràcia, igualtat, fraternitat...

Christine

Els immigrants, no intentem fer-los «normals». Intercanviem sabers, respectant les diferències. A les festes, les africanes ens ensenyen com portar objectes al cap.

Céline

diversificació de les experiències revalorants allò que farà néixer en aquells qui les viuen el desig de transformar la seva situació.

Inserció. Les Xarxes possibiliten que un cert nombre de persones marginades surtin de la lògica assistencial i siguin portadores i oferidores de coneixements i experimentin el dret d'aportar els seus recursos a la societat. Les Xarxes retornen a les persones allò que habitualment se'ls nega: decidir aprendre quan, com, on, amb qui i el que volen; i la possibilitat d'unir-se a altra gent per buscar per elles mateixes els recursos i els processos autogestionaris que resolguin les seves necessitats, desigs i inquietuds.

Interculturalitat i integració. Els intercanvis són el punt de partida, la integració s'hi dona amb escreix. Si som reconeguts en la nostra pròpia cultura, fàcilment reconeixem la cultura dels altres —com una riquesa i no com un enemic— i la farem nostra. A la Xarxa d'Evry, la més important a França quant al nombre de participants (en té 1.000), el 40% son immigrants.

Salut i prevenció. La salut va lligada a la comunicació, a la pròpia valoració, a la confiança en un mateix i en els altres, a la possibilitat de viure projectes motivadors. Els altres, la societat, sempre seran l'enemic si només saben fer-nos sentir les nostres mancances, dificultats i ignoràncies, el nostre aïllament.

Ciutadania. Perquè parlar dels nostres coneixements significa recomençar a prendre la paraula, a existir, a ser reconeguts com a persones capaces de parlar d'allò que ens afecta de més a prop, de nosaltres mateixos i dels altres: l'educació dels nens, la nostra salut, la vida del barri...

Perquè la Xarxa és un projecte que es construeix conjuntament: els membres de les Xarxes creen un mecanisme de participació, un sentiment de pertinença, una complicitat que els fa capaços de dur a terme projectes a més llarg termini.

Intercanvis de cuina.

Com funcionen les Xarxes d'Intercanvi de Coneixements?

■ Començar-ne una

Una Xarxa es pot iniciar tant des d'una institució o associació (si s'és treballador social, animador, etc.) com des d'un particular. Cal reunir sis o set persones que tinguin ganes d'intercanviar coneixements. Cada una escriu en un paper un oferiment i una demanda. Fem circular aquesta llista pel barri amb el número de telèfon d'algú que n'asseguri la coordinació i ja tenim el primer butlletí de la Xarxa que pot començar a caminar.⁹

Per arribar a les afirmacions anteriors, tan senzilles i tan reals, molts de nosaltres hem ensopegat uns quants cops, perquè ens pensàvem que amb una simple reunió amb un grup de persones tothom s'entusiasmaria i s'hi ficaria a tota marxa, amb plena consciència i responsabilitat.

La primera etapa va ser aconseguir un grup de persones que poguessin entusiasmar-se pel projecte, que tinguessin clar per què interessava a cadascú i en quina cosa estarien disposats a col·laborar-hi.

La segona etapa va ser fer —amb les persones motor— un inventari de recursos: el temps, els espais i els mitjans

9. Extret de «Presentació de cartells», *Caixa d'eines* (cap. 1.1.2). Fundació Serveis de Cultura Popular, Barcelona, 1994.

disponibles; la tasca per realitzar i els possibles interessats a intercanviar coneixements.

La tercera etapa va ser posar-la en marxa: passos que calia fer i calendari per a una reunió informativa. En la reunió es va explicar el projecte, es van escoltar les opinions dels assistents, es van reagrupar oferiments i demandes, i finalment es va assenyalar la data i l'hora de la primera reunió de cada intercanvi.¹⁰

■ Perquè la Xarxa funcioni

Una publicació com aquesta que teniu a les mans només pot tocar els aspectes generals del funcionament de les Xarxes. Però tant els aspectes generals com els detalls més concrets es poden trobar a *Caixa d'eines*,¹¹ traducció de *Boîte des outils*, la publicació que l'organització francesa MRERS (Mouvement des Réseaux d'Échanges Réciproques de Savoirs) edità el 1992. S'hi han recollit aportacions de moltíssimes Xarxes locals i s'ha posat a l'abast de tots els Equips d'Animació per poder-la usar, adaptar, corregir, ampliar, etc. N'hem agafat alguns paràgrafs, indicats a les notes a peu de pàgina.

La Xarxa de Vernier (Suïssa) va publicar un treball molt bo, que transcrivim en gran part, adreçat a tots els participants i no tan sols als responsables, contestant aquestes preguntes: què passa en una Xarxa?, què fa falta perquè això passi?¹²

Possibilitar els intercanvis

Idealment, cada vegada que una persona s'ofereix per ensenyar algun coneixement o demana aprendre alguna cosa, cal:

10. Extret de «Com es posa en marxa una Xarxa: arrencada en quatre etapes», *Caixa d'eines* (cap. 1.3.1), Fundació Serveis de Cultura Popular, Barcelona, 1994.

11. Fundació Serveis de Cultura Popular, Barcelona, 1994.

12. *Lettre Inter-Réseaux*, núm. 5, setembre-octubre de 1993, pàg. 3. MRERS.

Que algú entri a una Xarxa és ben fàcil.
N'hi ha prou d'acollir-lo.
Llavors somriu i comencen els intercanvis.

Chantal, Institut de Montrouge

- Buscar algú que pugui respondre-li. Això es pot fer establint contacte amb gent nova o bé tornant a contactar amb membres de la Xarxa. Cal que la persona concreti el seu oferiment o la seva petició, així com la disponibilitat de temps que té.
- Quan s'ha trobat aquesta o aquestes persones, s'han de posar en comunicació les dues parts de l'intercanvi i concretar una data per trobar-se i acordar, escriure i firmar quan, com, on, amb quina freqüència, fins quan, etc., es desenvoluparà l'intercanvi.
- Un cop iniciada l'experiència, algú, potser la mateixa persona que ha posat en contacte les dues parts, s'hi acostarà un cop al mes per preguntar-los com els va, posar-se a la seva disposició per si sorgeix algun problema i fer una avaluació (que pot ser trimestral) per veure si se'n pot millorar algun aspecte.

Tenir els fitxers al dia

Per saber qui ofereix o qui demana algun coneixement, cal tenir els fitxers (manuals o bases de dades informatitzades) o els suros o pissarres on s'exposi la informació al dia.¹³ Es poden establir tres menes de fitxers:

- El fitxer dels participants de la Xarxa.
- El fitxer dels coneixements oferts o sol·licitats, amb els corresponents interessats, per poder-los posar en comunicació.

13. «Caixa d'eines», a *Info-Xarxa*, núm. 2, octubre de 1994.

– El fitxer dels intercanvis en marxa (o dels que ja s’han acabat, amb la seva avaluació), que esdevindrà a poc a poc la memòria de la Xarxa.

Acollir els nous interessats

Per acollir els nous interessats és necessari:

– Dedicar un temps (unes hores o uns dies la setmana) per, d’una banda, informar els possibles interessats sobre què és la Xarxa, què fem i quins avantatges i dificultats té, i, de l’altra, ajudar-los a concretar quins són els seus oferiments, les seves peticions i la disponibilitat que tenen. No es tracta de perseguir que s’inscriguin. Cal donar-los la possibilitat que s’ho pensin.

– Emplenar les fitxes corresponents, inclosa la de l’activitat que s’ofereix ensenyar.

– Posar-se en marxa per trobar l’altra part, o les altres parts, del possible intercanvi i poder-lo concretar.

Informar de les activitats

Per informar, per donar notícies a tothom, la majoria de Xarxes publica un fullet —que a vegades esdevé una petita revista— que ve a ser un catàleg d’oferiments i demandes i que s’envia als membres que hi estan inscrits. També es poden repartir per les bústies, pels seients del metro, etc. Un altre procediment són els cartells col·locats en llocs clau de la població o del barri. Es pot informar, igualment, a través de butlletins del municipi o d’altres associacions, per mitjà de la ràdio local, fent acte de presència a les fires culturals (intercanvis al carrer), promouent actes a l’aire lliure, aprofitant les relacions amb altres grups o entitats, etc.

De tota manera, la informació que té més èxit i fa arribar més interessats a les Xarxes és la que fan circular de boca a boca els mateixos participants als intercanvis, que ex-

Agenda

Per al proper dia 21 de maig, la XARXA DE L'ESCALA prepara, per tercer any consecutiu, el **BOIG MERCAT**, que ha tingut èxit en les seves anteriors edicions. El mercat consisteix en portar un objecte i canviar-lo per algun altre que us agradi. Si no porteu res no podeu emportar-vos cap altra cosa. Esperem que pogueu assistir-hi tots i comproveu lo divertit que és. Altres anys s'ha fet en el Passeig Marítim, esperem que aquest any es pugui fer a la Plaça de l'Ajuntament.

Montse Jaén. l'Escala

**LA XARXA
D'INTERCANVI
A CASTELLDEFELS
98
FM**

EMISSORA RADIO MUNICIPAL Telf. 664 17 52

FM 98 Mhz

**Tots els dijous de
febrer, a les 11.**

pliquen la novetat a la família, als amics, als veïns, etc., als quals es dona el fullet informatiu.

Perquè una informació escrita arribi als possibles interessats, sempre és necessari:

- Escriure-la, il·lustrar-la i mecanografiar-la.
- Reproduir-la i fotocopiar-la.
- Distribuir-la personalment o per correu.

Les trobades

L'activitat que dona sentit a la Xarxa són els *intercanvis*, i és bàsic que es facin bé. Però també és cert que la Xarxa viu, inventa, innova, acosta i es fa evident per als que només coneixen el seu intercanvi... en les trobades, penses perquè tothom es conegui.

Les relacions inicials, basades en l'interès per una o diverses activitats concretes (és a dir, un *utilitarisme* molt semblant al de qualsevol club), es van transformant a poc a poc en relacions més humanitzades perquè el contacte personal s'ha anat aprofundint, el coneixement de l'altre esdevé cada cop més *vital*, i perquè l'entorn on té lloc la relació (sovint la llar) s'ha fet entenedor i transparent. Els ensenyants i aprenents

van perdent el seu caràcter funcional per convertir-se en persones i, més endavant, en amics. El club es va convertint en xarxa; ja no organitza reunions sinó *trobades*, o encara millor, festes, en el més autèntic sentit, ja que hom desitja celebrar l'haver estat capaç de donar i rebre o, dit d'una altra manera, de compartir. I és ara quan realment la relació té tot el sentit, quan, fins i tot sense cap aprenentatge pel mig, les persones volen trobar-se perquè el veïnatge ha esdevingut convivència.¹⁴

Les trobades també són moments d'intercanvi —però molt concrets i oberts— d'informació sobre el que cada u aprèn o ensenya; moments de convivència, en els quals neix, per exemple, la idea de preparar una jornada per aprendre jocs, contes o l'elaboració d'un plat; o de muntar un grup de balls, o una coral; o de reunir-se una tarda per fer especialitats d'espaguetis, etc. També s'hi pot comunicar el treball que s'ha fet, plantejar propostes de funcionament, demanar ajuda per possibilitar un intercanvi, organitzar una festa, enviar informacions de la Xarxa, etc.

A les ciutats grans es realitzen trobades de barri per reforçar els vincles de solidaritat veïnal i es proposen grups més restringits però més accessibles.

Abans de cada trobada, fa falta que algú:

- Reculli i prepari el que farà acollidora la trobada: begudes, pastissos, coses per picar, si és possible amb aportacions de tothom.
- Organitzi l'atracció de la trobada: aprendre uns balls, per exemple.
- Prepari el que s'ha d'anunciar o demanar.
- Atengui el telèfon per fer córrer la invitació, recordar-la, veure si no hi ha problemes, etc.

14. Josep de Delàs, «Com viure i animar una Xarxa». Document intern.

«Hauriem de fer una festa com aquesta cada setmana.» «Si no cada setmana, almenys una cada mes...» Era el sentiment comú dels 50 participants que valoraven la festa en acabar-la. És que durant tres hores, i no durà més perquè se n'anà la llum, havíem jugat, cantat, ballat, rigut, menjat, begut...

La festa del 3 de juliol resultà molt millor que altres anteriors en nombre de participants, en clima de participació, en alegria i distensió. Per què?

Quan la preparàvem, els de l'Equip d'Animació volíem viure la Xarxa, és a dir: conèixer-nos, passar-ho bé, aconseguir que tothom aprengué i que tothom ensenyés. I que la mateixa preparació de la festa revitalitzés els intercanvis.

Els de l'Equip sondejarem primer cada grup d'intercanvi. Molts prepararen quelcom per ensenyar i fer moure tots els altres. Tothom aportà el que havia preparat. Així, després dels jocs de la Carme, pensats perquè tothom es barregés, i de treure d'un barret l'ordre dels que ensenyarien, els de les castanyoles ens feren ballar pasdobles i sevillanes; els de danses folklòriques, els seus balls europeus; els de balls de saló, valsos i sambes. Llavors xarrupàrem una sangria preparada pels animadors i endrapàrem les delícies que portà cadascú, amb intercanvi de receptes inclòs. Més tard, cançons acompanyades pel grup de guitarres i suggerides pels diversos grups, en català, francès, anglès i espanyol, que ens sortiren rodones. És clar que tothom tenia la lletra... Seguïrem amb la valoració feta per part de tots i totes i cantant més encara i ballant al so de l'acordió de l'Emilio fins que se'ns en va anar la llum.¹⁵

Les festes

A casa nostra —i en altre llocs— es fan dues o tres festes l'any, cada una diferent de les altres, amb un temps per a la degustació, i amb danses, relats, poemes, cançons... un temps de descoberta dels altres en el riure, la diversió i la conversa. Les festes ajuden a reafirmar el sentit de pertinença, i introdueixen la dimensió de convivència i de plaer. Perquè hi pugui haver una festa, primer cal que la gent estigui decidida a participar-hi i que col·labori en la seva celebració. Els passos per organitzar-la són els següents:

15. «Festa d'Estiu», a *Info-Xarxa*, núm. 2, octubre de 1994.

- Trobar un lloc, una sala, etc.
- Aconseguir gots, plats, taules, cadires i la resta de material necessari.
- Decorar el lloc, si ve de gust.
- Portar música o allò que es vulgui compartir.
- Convidar a la festa personalment, com es fa per a una trobada.

Possibilitats de formació: autoformació

Formació aquí significa *donar sentit al que un és i al que un fa*. Es tracta d'aprofundir en el projecte, en cadascuna de les seves dimensions, en els mitjans per comprendre'l millor, parlant cadascú, en primer lloc, no dels altres sinó d'ell mateix, de la seva situació respecte al projecte, dels efectes de la Xarxa en ell. En definitiva, per a nosaltres *formació* és equivalent d'*autoformació*. És reflexionar entre tots sobre els diversos aspectes del funcionament de les Xarxes que ens semblen més interessants. Això es fa en trobades col·lectives. Són reunions bàsiques per fomentar l'assumpció de responsabilitats. I són especialment importants per als Equips d'Animació, a fi de ser més eficaços en les relacions i en el seguiment dels intercanvis.

Les possibilitats són enormes. La disponibilitat de temps, no tant. Per això és importantíssim aprofitar totes les oportunitats que es tenen a l'abast:

- Les mateixes trobades, festes i activitats, tant d'àmbit local, nacional, com internacional.
- Les reunions d'avaluació i de preparació d'activitats, des dels grups de treball per preparar la revista fins a les reunions dels que aprenen i ensenyen una mateixa matèria o matèries semblants, les reunions de l'Equip d'Animació, les trobades europees, etc.

S'han de realitzar de tal manera que sempre permetin descobrir què es pot aprendre i fer aprendre, què es busca

i es construeix en intercanvi, en *xarxa*, amb l'aportació de tothom.

■ L'Equip d'Animació

A aquestes alçades, i després de tot el que s'ha dit, sembla obvi assenyalar que perquè la Xarxa visqui i sigui obra de tots, és fonamental que hi hagi un grup de persones que la promogui, organitzi i animi, però sense acaparar el protagonisme. Si no existeix aquest grup de persones, no existeix la Xarxa. En la posada en marxa de la Xarxa, l'Equip d'Animació és el nucli motor. En la vida posterior, ho són totes les persones que mostrin el seu interès i la seva disponibilitat per realitzar tasques, petites al començament, que tinguin condicions per treballar en equip i un esperit —poc comú— de disponibilitat i de servei.

Gairebé sempre pensem en l'Equip d'Animació per *planificar, distribuir i avaluar les tasques* que siguin necessàries a cada Xarxa. Per exemple, fan falta persones per:

- Atendre el públic i els interessats (quins dies, quines hores, per telèfon, personalment).
- Mantenir al dia els fitxers, les bases de dades, les pissarres, els taulers d'anuncis, etc.
- Posar en marxa cada intercanvi o cada bloc d'intercanvis i acompanyar-los.
- Fer conèixer els intercanvis (personalment o a través de la revista, dels cartells, de la ràdio, dels actes culturals, de les activitats al carrer, etc.).
- Preparar les festes i les trobades que es decideixin fer.
- Portar els comptes.
- Contactar amb altres associacions locals i amb l'Ajuntament, i també amb la resta de Xarxes i amb la Xarxa de les Xarxes de Catalunya.

Però l'Equip d'Animació hauria d'aprofitar tot el que es relaciona amb aquestes tasques per esdevenir un àmbit d'informació, trobada, regulació de conflictes, aprofundiment.¹⁶

El més important és que es realitzin bé els intercanvis. Això vol dir que les relacions interpersonals siguin satisfactòries.

Aquí més que mai és veritat (i no solament una consigna de màrqueting) allò que «el client sempre té la raó», perquè en definitiva l'únic que fa possible la Xarxa són els desigs sincers dels seus usuaris. Si aquests fossin forçats, manipulats o traïts (encara que sigui amb la millor de les intencions) la iniciativa petaria i les ferides podrien deixar angúnies i amargures durant molt de temps.

I tot això és així per dues raons fonamentals. La primera, perquè la gratuïtat no permet dirigismes, ans al contrari, una actitud de servei. La segona, perquè la reciprocitat ens obliga a no partir de cap veritat sinó precisament a trobar-la. Només amb aquests paràgrafs ja podem treure algunes conclusions certament originals:

– Animar una Xarxa no és només un treball intel·lectual que ens permet arribar a assolir uns objectius predeterminats. Ni és només un treball administratiu o burocràtic que fa possible una organització complexa. La Xarxa no té objectius a priori perquè aquests es van definint cada dia i *no posa l'èmfasi a fer, sinó a com fer-ho, no en el quant* (quants intercanvis?, quantes persones?), *sinó en el com*. Com una família en la qual no compta tant el nombre de membres com l'harmonia entre ells i elles.

– Per avaluar l'èxit d'una experiència com aquesta (en els aspectes més significatius), no ens podem fixar pas en indicadors alfanumèrics, que tan sols parlarien d'un índex de grandària, sinó que haurem de fer servir prioritàriament el grau de satisfacció de l'usuari: serà l'autèntica dada que denotarà l'estat de salut de l'experiència. Per això es fan necessàries les avaluacions que reflecteixin el parer i l'opinió dels que hi participen.

16. Vegeu «Papers i funcions de l'Equip d'Animació», *Caixa d'eines* (cap. 1.4.1). Fundació Serveis de Cultura Popular, Barcelona, 1994.

– No es pot animar una Xarxa des de fora. Si el que mou no és una fita, sinó l'altre [...] cal «ficar-s'hi». En definitiva, no serveixen les veritats ni receptes dels més savis, si aquests no s'arrisquen al *contacte*.¹⁷

17. Josep de Delàs, «Com viure i animar una Xarxa». Document intern.

Reunió de l'Equip d'Animació.

La Xarxa d'Intercanvi de Coneixements, pel fet que és un sistema de circulació del coneixement, apunta cap a la societat nova que volem. *Inverteix el que succeeix a la nostra societat*: els que en saben retenen els seus coneixements i després cobren pel seu saber i amaguen coneixements als que no en saben (a través de mecanismes i llenguatges especialitzats). En una jerarquia de coneixements —i de papers i de funcions que s'estableixen— al final hi ha sempre una mateixa gent: *la gent exclosa*.¹⁸

■ Valors comuns

A vegades preguntem al que participa en aquesta experiència: *quins valors t'impacten a les Xarxes? Quins valors trobes a les Xarxes que no solen trobar-se habitualment?* Cadascú respon des del seu punt de vista i des de les seves inquietuds. Hem recollit les diferents respostes plantejades en una Assemblea de les Xarxes:

– La igualtat entre tots. Que no hi ha jerarquies de coneixements ni de rols. Valorar cadascú i valorar-li el que sap. La diversitat.

18. D'un article de Chico Whitaker, de São Paulo (Brasil), a *Lettre Inter-Réseaux*, núm. 3, setembre de 1992, pàg. 27. MRERS.

- Que tots puguin accedir a la formació i a la informació. Que sigui una possibilitat a la carta.
- Respectar l'altre. No fer judicis ni posar etiquetes.
- La trobada de diverses cultures i generacions és una riquesa. La tolerància. Refusar el racisme. Contribuir a la construcció d'una realitat social multicultural, intergeneracional.
- Trobada amb altres: amiatat, convivència, fraternitat, solidaritat.
- Alliberar-se de l'educació basada en el fet de competir, alliberar-se de l'esquema diners per hora. La gratuïtat. Desmonetitzar els intercanvis.
- La voluntat d'oferir i rebre, d'esforçar-se a aprendre.
- La llibertat en els intercanvis. L'espai de llibertat entre l'altre i jo.
- L'ambient de les festes, de les trobades col·lectives.
- En participar a la Xarxa, no pretenc canviar la societat, sinó conèixer gent.
- Revitalitzar el veïnat, la comunicació al barri. Millorar la convivència. Lluitar contra la insolidaritat, l'aïllament, l'anonimat. Portes obertes.
- La Xarxa és construcció col·lectiva de tothom, amb tothom, per a tothom.
- Em sorprèn com s'aprofiten a la Xarxa els immensos recursos i possibilitats de la gent.
- M'agrada aprendre. I com que ho faré encantat, contribueixo que l'altre se senti més capaç, sense por, feliç amb si mateix.¹⁹

19. Vegeu *Lettre Inter-Réseaux*, núm. 10, tardor de 1995. MRERS.

■ Pedagogia de l'èxit

Ensenyar alguna cosa que sabem, que ens agrada, a una persona o a un grup petit, que ho han triat perquè els interessa —i a vegades molt—, en un clima cordial i agradable, té totes les possibilitats per aconseguir el que pretenem. Moltes vegades així es trenca el cercle viciós format per una cadena de fracassos.

L'opció pedagògica del projecte és al mateix temps pedagògica i ideològica. Pedagògica, perquè sorgeix del fracàs per crear situacions d'èxit social i d'aprenentatge aconseguit. I ideològica, perquè tot ésser humà es pot considerar un creador i tenir la confiança en si mateix que li permeti trobar, en el seu entorn, els recursos per aconseguir el resultat pretès.

No podrem resoldre els problemes d'exclusió, analfabetisme, atur, ni trobar bones solucions polítiques, sense els coneixements de tots aquells a qui concerneixen aquestes qüestions. D'aquí que l'intercanvi de coneixements no ha de ser concebut per als més pobres econòmicament, ja que el que és bo per a uns és bo per a tothom.²⁰

■ Cultivar els valors

Quan aprenem coses, sabem que també aprenem el sistema i els seus valors.

Si aprenem en un sistema de competitivitat, interioritzem els valors de competir.

Si aprenem en un sistema de cooperació, ajuda mútua i solidaritat, aprenem cooperació, ajuda mútua i solidaritat.²¹

20. Claire Héber-Suffrin, a *Le Monde*, 29 d'octubre, 1995.

21. *Lettre Inter-Réseaux*, núm. 10, tardor de 1995, pàg. 19. MRERS.

■ Escola de creació col·lectiva

De la Xarxa d'Intercanvi de Coneixements se'n diu també «de Creació Col·lectiva». Per què?

És cert que hi ha activitats i intercanvis, fruit de la imaginació i l'esforç de gent diversa: el grup que fa una revista o un llibre, el que prepara una festa o una jornada de totes les Xarxes... O aquest grup de la fotografia.

La Sílvia, la del ventall obert, s'oferí per ensenyar a fer guions i la Montse —al seu costat— acceptà. A partir d'aquest oferiment, sorgí aquest grup en el qual, dels tres joves asseguts, el de l'esquerra, en Fernando, hi aportà la seva experiència de direcció; en Ramon —al centre— es va ocupar de la filmació i el muntatge, i els altres, vam fer d'actors i les veus en off. Realment, el curtmetratge que en sortí, *El contestador*, i que rebé un premi a Galícia, fou creat, dissenyat, interpretat, filmat i muntat en un esforç de creació col·lectiva.

Però és que cada Xarxa ha de ser una *creació col·lectiva* i no una fàbrica. Ha de ser creació de tothom, feta amb tothom i per a tothom, ha d'establir llaços socials per a cadascun dels seus membres. Cadascú posa en joc les seves xarxes de relacions personals per respondre als oferiments i les demandes de coneixements. Cadascú, en participar amb la seva oferta i la seva petició, amb els seus primers contactes i la seva transmissió del saber, anima i coopera en la creació col·lectiva de la Xarxa. Acollir nous participants, diferents en els seus coneixements, en el seu origen, enriqueix, modifica i transforma contínuament la Xarxa. La seva estructura s'obre, es diversifica, s'adapta.²²

Succeeix el mateix en la *interacció entre Xarxes properes o llunyanes* (Xarxa de Xarxes a Catalunya, moviment europeu, etc.). La mateixa Xarxa local només serà realment una Xarxa si es comunica i es confronta amb altres Xarxes, si hi intercanvia les seves pràctiques, problemes i

22. Resumit del *Rapport Moral du MRERS*, de l'Assemblée Générale de Montrouge, maig de 1995.

Part del grup que va realitzar el curtmetratge *El contestador*.

creacions. Com més lligats estem, més riquesa de relació hi ha, més desigs de trobades i d'intercanvis neixen i millor s'expressen les necessitats de formació.

La Xarxa de Xarxes regional *és el cos* en el qual els òrgans —xarxes— que agrupen membres —cèl·lules— es coordinen identificant-se en la seva pertinença comuna. La Xarxa de Xarxes, nascuda de les Xarxes, treballa en xarxa i retorna a les Xarxes. Com tota estructura viva, reconeix en present un naixement en el passat i un esdevenidor en el futur. Serà el que nosaltres la fem ser.²³

■ Nou concepte de voluntariat social

Molts i moltes hem entès el voluntariat com les ganes de fer alguna cosa pels altres. O com una forma de sentir-se d'acord amb un mateix i d'omplir la pròpia vida. O una espècie de filantropia o de caritat, en sentit pejoratiu.

23. Josep de Delàs. Document intern.

Ara també som moltes persones, i no tan sols membres de les Xarxes, les que anem *modificant el nostre concepte de voluntariat*: ens adonem que el millor servei que podem aportar als altres és possibilitar que posin en pràctica les seves capacitats, que esdevinguin autosuficients. No es tracta de baixar des dels núvols de la nostra bondat per auxiliar el pobret desgraciat: tothom és un caminant, a la mateixa alçada. Es necessita a tothom, tots som necessaris. Ser solidari, com ara ensenyar coses, enriqueix tant o més el qui dóna que el qui rep.

D'altra banda, molta gent considera els voluntaris com un mal menor, allò de «pitjor és no fer res», que omplen, amb bona voluntat però poca eficàcia, els forats oberts per la societat i els seus responsables. Hi ha professionals per a qui els voluntaris són uns ingenus que els fan competència deslleial i provoquen la disminució de llocs de treball remunerats que haurien de ser ocupats per ells. I hi ha administracions que consideren el voluntariat com un recurs de baixíssim cost que evita despeses més grans i fins i tot les redueix.

Així, doncs, a vegades sembla que *els voluntaris socials hauríem de demanar perdó*:

– Perquè, voluntàriament, sense reclamar diners, prestigi ni poder, prioritzem les necessitats col·lectives per damunt dels interessos corporatius i contribuïm a resoldre-les.

– Perquè volem ser protagonistes en comptes d'espectadors muts i passius, que es limiten a delegar tota la seva responsabilitat cada quatre anys en els polítics elegits.

– Perquè pretenem valorar el qui és diferent, i no tan sols a nosaltres mateixos i el nostre món, i solidaritzar-nos amb les majories pobres i no amb les minories privilegiades.

Quan es decidiran les administracions a dedicar més i millors recursos, per exemple, a l'educació d'adults? Segurament quan en comptes de tenir davant una societat passiva, consumista i individualista, tinguin organitza-

cions independents de voluntaris i voluntàries, solidàries, conscients de la seva especificitat, crítiques i lluitadores, que se'ls enfrontin.

■ Recuperar la ciutadania

Recuperar la ciutadania és contribuir al fet que tothom:

- *No es limiti* a aïllar-se, sinó que convisqui; no es limiti a dormir a la ciutat, sinó que la conegui; no es limiti a amagar-se, sinó que sigui reconegut.
- *No es limiti* a sentir-se atacat, sinó que se senti acollit; no es limiti a rebutjar el qui és diferent, sinó que el respecti; no es limiti a pensar en si mateix, sinó que treballi pels altres.
- *No es limiti* a fugir del compromís, sinó que assumeixi responsabilitats; no es limiti a protestar, sinó que actuï; no es limiti a votar, sinó que participi.

Cal, doncs, contribuir al fet que el ciutadà i la ciutadana recuperin la ciutadania, que participin en la vida i la construcció d'una ciutat habitable.

Pensem que les Xarxes d'Intercanvi de Coneixements faciliten aquesta tasca, perquè fan possible que tothom se senti:

- reconegut, escoltat, acceptat,
- respectat, tolerat, integrat,
- lliure, creatiu, participatiu,
- actiu, responsable, solidari.

Si això no és construir la ciutat... què ho deu ser?

Cal treballar per al poble, per a la ciutat. Però també és imprescindible començar a viure-la, gaudir-la i sofrir-la en un nivell intermedi, com ho és la Xarxa, segons les nostres possibilitats. Perquè viure la ciutadania en la Xar-

xa ens permet viure-la en un nivell més profund. Força persones de les Xarxes, arran d'aquesta participació, han començat a treballar per a la ciutat, més enllà dels límits de la Xarxa: a la Junta de l'Associació de Veïns, en la creació d'un taller de recuperació de motos per a joves amb problemes, en partits polítics, en programes de ràdio, etc.

■ El Mouvement des Réseaux d'Échanges Réciproques de Savoirs (MRERS)

La història dels Réseaux («Xarxes») comença els anys setanta, amb Claire i Marc Héber-Suffrin, a Orly. Ell, advocat, col·laborador voluntari en un club de prevenció. Ella, mestra al mateix barri, seguidora sense saber-ho de les noves pedagogies que, des de Célestin Freinet a Paulo Freire, vivien dies de glòria en aquells anys. A partir de la seva classe, amb activitats que s'obren a altres classes, als pares i mares de l'alumnat i després al barri, es crea *la primera Xarxa*, que té al voltant de 500 persones. Deu anys més tard publiquen un primer llibre, *L'École éclatée*,²⁴ al qual segueixen dos més.

Claire i Marc es traslladen a Evry, ciutat absolutament nova, anònima, amb diversitat de rostres i colors. L'experiència interessa, augmenten les sol·licituds d'informació. Es creen altres Xarxes i neixen unes trobades que conduiran, el 1987, a constituir el MRERS. El Moviment forma animadors i animadores de les Xarxes d'Intercanvi de Coneixements i organitza cada any una universitat d'estiu.

A la seu del Moviment, les demandes no han estat mai tan nombroses com en els darrers temps. L'últim cens fet a finals del 1994, comptava 350 Xarxes a França, de les quals 80 havien estat creades durant aquell any. Xarxes a Alemanya, Suïssa, Bèlgica, Catalunya, Àustria, Brasil, Nicaragua i fins i tot en un camp de refugiats a Burundi.²⁵

24. Editions Stock, París, 1981.

25. Marie-Pierre Subtil, a *Le Monde*, 29 d'octubre de 1995.

■ Les Xarxes a Catalunya

Els inicis: Fundacions Serveis de Cultura Popular i SER.GI

A finals de març de 1991, la Fundació Serveis de Cultura Popular, el Departament de Pedagogia Social de SER.GI (Servei Gironí de Pedagogia Social) i educadors i educadores del programa Trama, van constituir-se en comissió promotora i de seguiment de les primeres experiències que volguessin iniciar-se al nostre país.

A l'abril, membres de les dues fundacions es desplaçaren a Dunquerque (França) —on es duia a terme una Trobadacongrés de membres de moltes Xarxes franceses— per intentar respondre interrogants i disposar d'informació en directe sobre l'experiència de les Xarxes d'Intercanvi de Coneixements.

L'Escala i Castelldefels

Paral·lelament, tècnics de l'Ajuntament de l'Escala demanaven a SER.GI una sèrie de xerrades per a un barri de la seva localitat, amb l'objectiu final de millorar-ne la qualitat de vida. SER.GI va suggerir unes sessions de treball amb tècnics de l'Ajuntament, els regidors implicats i responsables de les Associacions de Veïns. Feta aquesta feina en un parell de sessions de treball durant el mes d'octubre, es va abandonar la primera demanda d'unes xerrades i es va decidir posar en marxa una experiència similar als Réseaux d'Échanges Réciproques de Savoirs. Amb la presència diària al barri d'una educadora municipal i el suport setmanal d'un membre del nostre Departament, s'anà teixint la primera experiència de Catalunya d'aquestes característiques.²⁶

El primer Equip d'Animació, format per cinc persones, va repartir per tot el poble el primer butlletí informatiu el 30

26. Extret d'un article de Josep de Delàs, a *SER.GI*, núm. 8, tardor de 1992. Revista de SER.GI (Servei Gironí de Pedagogia Social). Plaça Lluís Companys 12, 17003 Girona.

de novembre de 1991. Van fer la primera festa, reunions amb l'Ajuntament, una arrossada, etc.

L'experiència, des de llavors, és animada amb total autonomia per la gent del barri, que s'ha distribuït les funcions i les responsabilitats. L'any 1993, i per imperatius de creixement, l'Equip d'Animació inicial promou convertir-se en una associació legalitzada sense ànim de lucre i amb finalitat social, cosa que arriba l'any següent amb avantatges evidents quant al seu funcionament: tenir personalitat jurídica, poder rebre subvencions i ajuts, establir convenis amb altres entitats... Actualment es rep una subvenció petita anual de l'Ajuntament, el qual també cedeix la utilització d'un Centre Cívic per a les activitats. Les activitats de formació, la publicació del butlletí *Info-Xarxa* i les trobades entre les diverses Xarxes són finançades en gran part per les fundacions que donen suport a l'experiència.

La Xarxa de l'Escala esdevé ben aviat una experiència multicultural, ja que s'hi adhereixen, per compartir coneixements, persones provinents de països molt diversos (Suïssa, Anglaterra, França... i, sobretot, el Marroc), que des del principi s'integren a l'Equip d'Animació. Això ha permès més riquesa en els intercanvis (cuina, idiomes, balls, pentinats...), a més de facilitar el coneixement i l'acostament entre aquests col·lectius i la població autòctona.

La Xarxa organitza festes populars, el Mercat Boig, el Caga Tió i les arrossades, sempre amb èxit. A més, sense pretendre-ho expressament, també ha dinamitzat la convivència general al barri i al poble. L'Associació de Veïns, el Carnestoltes i altres festes populars han pres més força i han guanyat més adeptes.

S'edita una revista d'aparició no periòdica anomenada *El Primer Esglaó*, en la qual, a més de donar notícies sobre la marxa de la Xarxa i els seus intercanvis, es convida a escriure-hi o a realitzar-hi il·lustracions qualsevol persona que ho desitgi.

El nombre de participants als intercanvis és, per naturalesa, variable, però es pot dir que simultàniament hi intervenen entre 80 i 120 persones, entre els centenars que hi han participat algun cop. Això no obstant, un 20% són assidus que poques vegades descansen, ja que sempre troben nous grups i noves activitats per compartir.

Ara, el 1966, hi ha un creixement fortíssim dels intercanvis col·lectius (aeròbic, tai-chi, psicomotricitat, sevillanes, balls de saló, etc.), fet que planteja algun problema perquè tothom exerceixi la reciprocitat. Per a això es necessitarà més temps. També es una novetat d'aquest any el programa de ràdio quinzenal que informa de les activitats i de la vida de la Xarxa.

El gener de 1992, a Castelldefels, dos mestres dels Grups d'Alfabetització Comunitària ens vàrem proposar fer alguns tallers amb l'esperit de les Xarxes. Ens van interessar, sobretot, tallers de cuina saludable i econòmica: cada dia un dels participants confeccionava i explicava una recepta, tots feien les seves aportacions sobre el plat i els aliments corresponents (dietètica) i finalment tothom el tastava.

L'octubre del mateix any, després de presentar el nostre projecte a les APA, a altres associacions i al Consell Municipal de Cultura, vam fer una reunió de presentació amb 15 persones convidades, fora dels Grups d'Alfabetització.

Ara tenim un catàleg amb 80 coneixements que s'ofereixen i una llista de 35 intercanvis que s'estan fent (la majoria en grups petits de mitja dotzena de participants), amb unes 130 persones que hi participen, de totes les edats, situacions i nacionalitats. Estem molt contents de la Primera Gran Fira d'Intercanvi de Coneixements que vàrem fer durant tot un dia al castell de la nostra ciutat, amb 20 coneixements diferents de durada curta, visita guiada, balls, jocs i dinar comunitari, tot amb 55 participants. Ara també gaudim del creixement de l'Equip d'Animació: hem passat de portar l'organització només

un parell de persones a un equip de 15, és clar que amb diferents possibilitats de compromís.

Ens preocupa com aconseguir que millori l'assistència desigual dels participants. Uns grups marxen estupendament. En altres hi ha persones que desapareixen, de sobte, sense dir res. És que els intercanvis no es valoren suficientment perquè no valen diners? És per la qualitat desigual que tenen? És que, per exemple, a alguns immigrants els serviren quan estaven massa perduts i ara ja no els necessiten?

Salt (Girona), Nou Barris (Barcelona) i Estelí (Nicaragua)

La Xarxa de Salt (Girona), avui interrompuda, va estar en funcionament des de l'any 1992 fins a finals de 1995, animada principalment per un grup de joves de la localitat. Com a local social va disposar, al principi, d'un petit despatx compartit a l'Escola d'Adults, que més tard es va convertir en una cosa semblant a un «petit hotel d'entitats».

Tot i que sempre s'havia aconseguit un funcionament satisfactori de la Xarxa actuant com a voluntariat estricte, aquesta experiència no es podia allargar si no es trobava algun tipus de compensació econòmica a les hores de treball que requeria organitzar-la i animar-la. Joves ja independitzats, però amb feines precàries, tal com avui té la majoria de la joventut, només podien atendre tots els aspectes i les hores que necessita un Equip d'Animació a còpia d'un gran esforç, de dormir poc i de molta il·lusió. Malgrat això i el perill de «cremar-se», es va intentar mantenir la continuïtat de l'experiència, tot esperant un espònsor que en fes possible el funcionament, però no es va trobar i es va optar per esperar temps millors.

Mentre va durar, va ser original i alegre: pancartes al carrer, ballades, parades al mercat setmanal, viatge a les Xarxes de França, intervencions a la ràdio... Va deixar molt bon record. Esperem que algun dia es pugui reemprendre.

La Xarxa de Nou Barris va néixer el novembre de 1993, impulsada per un mestre de l'Escola d'Adults Paulo Freire, situada al barri de Roquetes, un dels nou barris que constitueixen aquest nucli de Barcelona.

Nou Barris era un lloc molt adient per iniciar una experiència d'aquest tipus, donada la tradició associativa del barri, la diversitat de cultures i el baix nivell d'escolaritat d'un sector important de la població adulta, limitada per poder accedir a tenir contactes i vivències culturals i educatives. Des de l'inici es comptava amb una persona de confiança, arrelada al barri, emprenedora.

L'inici de la Xarxa es féu amb sis persones, que encara continuen a l'Equip d'Animació, i un intercanvi (massatges). En moments de plenitud han arribat a haver-hi al voltant de 50 intercanvis. En aquests moments en funcionen 15. La base de l'expansió i difusió de la Xarxa ha estat mitjançant el boca a boca i els fulls informatius mensuals.

Actualment l'Equip d'Animació es reuneix al Centre Roquetes un cop per setmana. També es disposa d'aquest espai per realitzar entrevistes a les persones interessades que demanen informació de la Xarxa, per fer intercanvis, organitzar les festes, etc. La localització aïllada del Centre respecte del nucli del barri ens ha fet plantejar l'oportunitat de traslladar-nos a un local més cèntric per intentar que se'ns identifiqui, en la vida quotidiana del lloc, amb una idea estrictament cultural, i així evitar els dubtes sobre l'origen i els objectius de la Xarxa.²⁷

En una reunió de la Coordinadora de Xarxes, el gener de 1996, ens visità en Rafa Juncadella, promotor de la Xarxa de Nou Barris, que feia sis mesos que estava a Nicaragua. Se sentia com un nen amb sabates noves. Contentíssim amb el seu treball a Estelí. I amb la Xarxa iniciada allà, el juny de 1995, que l'anomenen Intercon.

27. Vegeu Esmeralda Martínez, «Informe sobre la Xarxa a Nou Barris (Barcelona)». Document intern.

El primer intercanvi de Nicaragua consistí a «fer pinyates». El joc de la pinyata és com el de trencar l'olla. La diferència és que, a part que es fa ballant, l'olla es guarneix i queda convertida en un ninot, una fruita, una verdura, etc. A l'agost, hi anaren uns brigadistes de Nou Barris (el barri Boris Vega d'Estelí hi està agermanat), començaren a participar-hi i, per tant, a aprendre coses. La majoria d'intercanvis foren de plats típics.

Al setembre els brigadistes tornaren a Barcelona i la Xarxa continuà funcionant a Estelí només amb la gent d'allà, desocupada en un 60%, amb molt de temps lliure i les butxaques *palmadas*, conscients de saber moltíssimes coses i amb moltes ganes d'aprendre'n més. Intercanvien a les cases comunals i particulars, i hi ha molts joves.

Un Equip d'Animació de 7 persones, que es va conso-
lidant, anima 37 intercanvis que funcionen i en prepara 18 més, que han de començar, amb 119 participants que ja intercanvien coneixements i 57 que s'esperen. Entre els coneixements que s'ofereixen hi ha: *vigorón*, *enchiladas*, fer de partera, *queques*, adob orgànic, classes de Primària, peluix, anglès, etc. A més, ja tenen alumnes, però falta qui ho ensenyi: bellesa i conduir cotxe. Contrasta la dedicació d'alguns amb la resposta d'altres: entusiasta quant a paraules, però que no s'acaba de concretar en cap participació real.

Mataró

A Mataró, la idea i l'experiència de les Xarxes ens va arribar al grup local de SOS Racisme el 1994. Veient que els objectius de les Xarxes s'adequaven als propis de l'entitat, vam decidir d'emprendre i iniciar l'experiència. Partírem de la realitat concreta de l'associació: la d'un grup de persones autòctones i d'orígens diferents amb ganes d'aprendre els uns dels altres, amb ganes d'endinsar-se, conèixer i comprendre la cultura de l'altre, en definitiva, aprendre del que és diferent de la pròpia realitat... ampliant horitzonts.

Volem tendir cap a un model de convivència més obert i participatiu, en el qual es pugui parlar d'igualtat, tolerància, diàleg, respecte i valoració envers els altres, sobretot si es tracta de persones d'orígens i de cultura diverses. A Mataró, com a la resta de llocs on funcionen les Xarxes, creiem i estem segurs que les Xarxes aporten tot això i més.

En un principi, les reunions de l'Equip d'Animació, així com les entrevistes i alguns intercanvis, es feien al mateix local de l'associació. Més tard, es va veure convenient de situar la Xarxa en un lloc més proper a la gent, i des de l'octubre del 1995 estem instal·lats en una sala del Casal de Joventut de Mataró. Per inaugurar aquesta nova etapa vam fer una petita i modesta festa oberta a tothom que hi volgués venir.

L'experiència i els intercanvis, els donem a conèixer a la ciutat a través del butlletí *EnXarxa't*, que surt cada mes, i d'algun article a la premsa local. En un futur, no gaire llunyà, pretenem ampliar la difusió anant a la TV local, escrivint articles a altres diaris i amb propaganda més vistosa i posada en llocs on sabem que pot arribar a més gent.

El nostre Equip d'Animació està format per sis persones i de moment cadascuna s'ocupa d'un àmbit concret. Estem oberts al públic un cop per setmana. Durant aquesta estona també fem la reunió d'equip. Si veiem que les demandes d'intercanvis van en augment, el nostre horari —per descomptat— s'ampliarà.²⁸

Hem fet alguns intercanvis de francès, guitarra i anglès, i aquesta primavera n'hem fet uns quants de curta durada amb dones d'origen marroquí i gambià. En preparem dos de llengua espanyola per a elles.

28. Mercè Alabarce, «Informe sobre la Xarxa de Mataró». Document intern.

Una experiència col·lectiva

Aquesta mateixa publicació, és o no és una experiència col·lectiva?

L'Ernest ha seleccionat, anotat i escrit coses sobre experiències, reflexions i opinions que no són tan sols d'una persona sinó d'unes Xarxes. Experiències que han estat compartides i enriquides amb les de tants altres! De Castelldefels a Tolosa, de l'Escala a Evry, de Nicaragua a São Paulo. A més, quanta gent hi ha darrere de les experiències, reflexions i opinions que cadascú pensa que són exclusivament seves...!

Des de l'inici, l'experiència de les Xarxes a Catalunya va ser la de tot un grup que es va constituir primer en equip promotor i després en Coordinadora de les Xarxes existents. Està composta per representants de cada Xarxa i de les fundacions que hi donen suport per coordinar iniciatives, organitzar espais comuns de formació recíproca, cercar finançament general, ajudar dins l'àmbit local en el qual actua cada Xarxa, assessorar, promoure una memòria col·lectiva que ens cal (i no limitar-nos a treballar sense anotar les experiències, reflexionar-hi ni comunicar-les) i facilitar algunes feines de les Xarxes (revista comuna, relacions exteriors, promoció de les Xarxes a Catalunya, etc.). Volíem una Coordinadora que no fos cap esglaió jeràrquic, perquè cada Xarxa és sobirana.

En aquest sentit, tenim clar que ens convenen un parell de trobades l'any (una d'Equips d'Animació i una altra de participants) per créixer en Xarxa. També que no es tracta de fer cursos impartits per doctors, sinó de compartir problemes, inquietuds, resultats, responsabilitats. I també els àpats. I, ben segur, els jocs, les cançons i altres entreteniments.

La trobada ha estat molt positiva. A uns els ha servit per carregar piles. A d'altres per conèixer millor les Xarxes i com es coordinen. A tots ens ha estat útil per conèixer gent nova que, en general, és interessant, maca, activa i que es preocupa pels altres.

A uns els ha sorprès la força, la comunicació, la barreja i l'entesa entre gent gran i gent jove. A la gent més nova els ha sorprès la combinació d'ideal i de realitat que té la proposta de les Xarxes.

L'*ambientillo* ha estat molt maco. S'ha connectat fàcilment amb la gent, més enllà d'edats i procedències.

En general s'ha expressat el sentiment de satisfacció de pertànyer a una Xarxa, en alguns casos com a vehicle per integrar-se millor a la societat.

Quant al contingut i la dinàmica de treball de la trobada, hi ha un gran acord que han estat força reeixits.

Valoracions de la Trobada de Can Fulló. Desembre de 1994

La primera trobada: Can Bellvitge (Sant Gregori, el Gironès), octubre de 1993

En aquesta primera trobada es va tractar de:

- L'experiència pròpia a cada Xarxa: què hem ensenyat, què hem après, com ens hem sentit, dificultats que hem trobat. I la comparació amb un ensenyament tradicional.
- Com es manté i es desenvolupa una Xarxa. Quines coses ens semblen més importants: feines, trobades, principis, recursos.

La segona trobada: Can Fulló (Òrrius, el Maresme), desembre de 1994

- Cada Xarxa participant va nomenar dos «detectius» per investigar —ho presentarien després— el naixement, el procés i el present d'una altra Xarxa, i les característiques físiques dels seus participants presents.

Es va parlar dels aspectes següents:

- Naixement d'una Xarxa. Rol de l'animador i de l'Equip d'Animació.

Una bombolla de sabó

Recordeu aquelles bombolletes de sabó que fèiem quan érem petits? Rodones però plenes d'aire, transparents però multicolors, grosses però volàtils, que s'enfilaven cap al cel només amb el lleuger impuls del nostre alè i ens omplien d'il·lusió?

Doncs quelcom semblant fou la Trobada dels Grups d'Animació de les Xarxes de Catalunya a Can Fulló els dies 3 i 4 de desembre d'enguany. Parlàrem molt, seriosament, com escau en aquests casos. Volíem compartir quantitat de coses: experiències, dificultats, alegries i sobretot... projectes, perquè tothom tenia ganes que la seva Xarxa avançés al seu poble tan de pressa com fos possible.

Però també jugàrem com criatures; amb els ulls clucs descobríem un paisatge de muntanya acollidor al costat del pigall o la pigalla que ens donava la mà; al matí la bona xocolata ens entonava després del tai-chi musical que ens havia despertat.

I menjàrem, ballàrem i saltàrem com si al món no hi hagués cap més problema que fer a fons allò que nosaltres fèiem.

Aprenguérem quina cosa eren les Xarxes, com fer-ho per viure aquesta experiència de comunicació i com fer-ho perquè sigui bona per a moltes altres persones.

Pobra bona gent que s'entretén amb aquestes menudeses!

Però, potser, pobra gent que, davant la impossibilitat d'arreglar el món i impedir que sigui tan insolidari i estúpid, opta amb fermesa i il·lusió per tirar endavant un humil projecte de comunicació i entesa, de confiança mútua i... sobretot, de bon humor.

El castell humà que ens digué adéu fou el símbol d'una esperança compartida...²⁹

Maria Majó

– Recursos disponibles, previsibles (humans, locals, diners). Aportacions de les Fundacions que donen suport a les experiències.

La tercera trobada: La Plana, tardor de 1995

A aquesta trobada de cap de setmana també van assistir-hi dues animadores franceses de la Xarxa de Toulouse-Bellefontaine i, igual que a les anteriors, ens vam ocupar de reflexionar entre tots (anomenem això *autoformació*)

29. *Info-Xarxa*, núm. 3, abril de 1995, pàg. 4.

sobre aspectes del funcionament de les Xarxes que ens semblen especialment interessants. En aquest cas els plats forts van ser les avaluacions, tant de cada intercanvi com de la Xarxa en el seu conjunt, i la renovació dels Equips d'Animació. Com a complement ludicogastro-nòmic i tenint en compte el lloc on érem —entre boscos de pins— vam tenir una sessió teoricopràctica sobre la cultura dels bolets.

La quarta trobada: altre cop a Can Fulló (Òrrius, el Maresme), abril de 1996, simplement per intercanviar coneixements

Durant un dia i mig unes 60 persones, des d'una nena petitona d'un any i mig fins a alguna persona de més de setanta anys, van aprendre i ensenyar, en sessions de 3 hores, una sèrie de coneixements oferts i demanats pels participants: balls de saló, conrear l'hort, relligat de llibres, reparacions casolanes, danses i cuina africana, postres, com explicar contes, com animar una vetllada, descobriment de l'entorn, joc del mus, ràpel. A més, menjars comunitaris, cantada, revetlla nocturna, *mañanitas* per despertar-se, exercicis físics matinals... I una valoració al final.

■ El futur immediat: el moviment europeu

Després de diverses trobades preparatòries, el gener de 1994 tingué lloc a Barcelona la Trobada Fundadora del Moviment Europeu de Xarxes d'Intercanvi de Coneixements. Hi assistiren representants de França, Àustria, Suïssa, Bèlgica i Catalunya.

Per què un moviment europeu?

Si estem convençuts de la bondat de l'intercanvi entre persones i Xarxes, els hem de realitzar també entre països diversos. Si ja existeix l'Europa dels mercaders, cons-

Aprendre a collir bolets (trobada a La Plana).

Trobada a Can Fulló.

truïm l'Europa dels pobles. Si les nostres ciutats ja són europees i fins i tot universals en la seva població, comencem a practicar la ciutadania europea. Si gent vinguda d'arreu del món també construeix Europa, facilitem-li el seu reconeixement i la seva inserció a Europa.

Seguir altres camins seria tallar les ales a les Xarxes i a l'intercanvi.

Què es va fer a la Trobada?

Primer cada país va expressar *què volíem i què esperàvem del conjunt de Xarxes d'Intercanvi de Coneixements*. Nosaltres, en concret, plantejàrem la necessitat de:

- Connectar, intercanviar i coordinar-nos amb altres participants i Xarxes.
- Treballar per una ciutadania per a tothom que viu a Europa, nascuts aquí o a altres continents.
- Aconseguir suport financer dels organismes europeus.

Després, vam reflexionar entorn de la *ciutadania* a partir de les experiències de cadascú i d'una exposició de Claire Héber-Suffrin. A les Xarxes, es pot exercir la ciutadania? Com es pot actuar en aquest sentit?

Al dia següent, a més de tenir contacte amb altres Xarxes europees de solidaritat, concloguérem *què volíem fer, com ho volíem fer i qui es responsabilitzava de què*. En síntesi, vam acordar:

- Facilitar intercanvis entre Xarxes properes (Catalunya-Foix, Suïssa-Estrasburg, etc.).
- Incentivar intercanvis cultural-turístics entre membres de països diversos.
- Publicar un butlletí de comunicació entre les Xarxes en diversos idiomes.
- Donar suport a les Xarxes existents i a les futures.
- Organitzar grups d'intercanvi sobre la ciutadania europea.

- Fer la memòria de les Xarxes.
- Preparar un proper col·loqui d'àmbit europeu.
- Buscar recursos de la Unió Europea per dur a terme tot això.

En conjunt, la Trobada europea es valorà molt positivament: per la continuïtat; pels projectes diversos i, per tant, adaptables a diferents necessitats i nivells de compromís. Vam constatar la bona sintonia entre els participants i l'actitud col·laboradora de tothom, de situar tots els països en un mateix punt de partida, més enllà de l'experiència acumulada, la implantació, etc. Creiem que, per mantenir un nivell de relació adequat i alhora un ritme de treball satisfactori, aquest tipus de trobades haurien de ser un xic més llargues. Cal més temps per xerrar fora de les reunions, pels passadissos. La revetlla de l'amistat, a la nit, on la gent de cada país va ensenyar cançons, jocs i balls comunitaris a gent de les nostres Xarxes i a alguns amics, va complaure tothom. Van mostrar el seu agraïment per l'acollida que els havíem fet, la seva satisfacció pel menjar del país que s'havia ofert i el sentiment d'una proximitat més gran.

Ens vam interrogar sobre si la nostra aportació no estava sobredimensionada: en intervencions, en oferiments de col·laboració, a assumir responsabilitats, a oferir acolliment... Concloem que som com som, que hem de tenir en compte tots aquests elements de reflexió crítica, però no amoïnar-nos més, tret que ens embranquem massa.³⁰

1996, Any Europeu de l'Educació i la Formació al llarg de tota la vida

Les dificultats *financeres* ens han fet abaixar el llistó, precisament en aquest 1996, Any Europeu de l'Educació i la Formació al llarg de tota la vida.

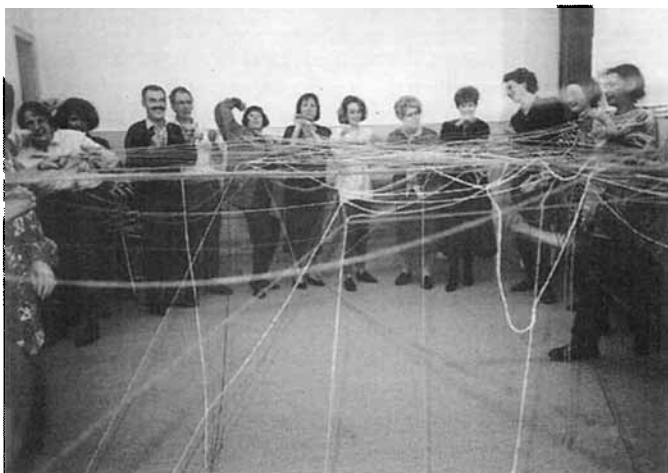
30. Extret de Teresa Climent, *Actes de la Xarxa de les Xarxes*, 31 de gener de 1994.

És cert que augmenten constantment els fons públics per a la formació dels adults a Europa. Però és la formació per a la competitivitat en les empreses la que absorbeix més i més recursos (82.000 milions de pessetes a Espanya aquest any), mentre que es redueixen constantment els destinats a altres aspectes de la formació. Aquesta és la tendència del Fons Monetari Internacional i del Banc Mundial, que inspiren les polítiques de la Unió Europea. I encara que l'objectiu d'aquest Any Europeu sigui assegurar la possibilitat a tots els ciutadans i ciutadanes europeus d'accedir a alguna forma d'activitat educativa organitzada, en els cinc anys propers, la veritat és que no s'han previst camins, recursos, ni temps per a realitzar-los [...].

Per a Rita Susmith, presidenta del Parlament alemany, 150 milions de ciutadans i ciutadanes de la Unió Europea (dels 350), no tindran aquesta possibilitat. I si pensem, per exemple, en la gent gran d'Europa, tradicionalment les possibilitats de formació que se'ls ofereixen són conferències, universitats de la tercera edat [...]. Impossible oferir aquesta possibilitat als 100 milions de persones grans que hi haurà en els propers anys. Si no es canvia el model de propostes i que la gent gran esdevingui educadora, uns dels altres.

El mateix podríem dir d'altres sectors emergents: dones, immigrants [...]. El model actual de formació cultural per a adults produeix una gran exclusió. Inevitablement les formes actuals restringeixen la seva acció a estrats limitats de públic. Perquè altres estrats de la població puguin gaudir de les biblioteques, museus, estudis qualificats, s'han de canviar les regles i el model educatiu. Si les persones adultes, la societat civil, no s'educa per si mateixa i gestiona la seva educació, no hi ha sortida.

Si és veritat, com diu el *Libro blanco sobre el empleo de la Comisión de las Comunidades Europeas (1993)*, que la creació de noves oportunitats de treball només pot afrontar-se recorrent a la cultura de la solidaritat, les noves necessitats educatives requereixen una solidaritat educativa, practicada pels ciutadans i ciutadanes, a nivell individual i associatiu, i noves polítiques per activar aquesta solidaritat. Sense la transformació de milions de persones en agents educatius, les aspiracions d'una educació que duri tota l'existència estan mancades d'operativitat i de possibilitats d'universalització [...].

Trobada europea de Xarxes.

Això no vol dir abandonar camps coberts fins ara per les institucions públiques. Al contrari, per la seva part calen dues coses: crear serveis de base per a la formació a l'edat adulta (investigació, informació, orientació...) i afavorir el desenvolupament de formes autònomes d'organització educativa a la societat.

Cal aconseguir que la cultura i la praxi de la solidaritat no esdevinguin paranys al servei del manteniment de l'ordre existent.³¹

Contràriament, perquè aquestes formes autònomes d'organització educativa creixin, cal que aprofundim en la nostra tasca, que coordinem esforços i que ens agrupem permanentment per aconseguir de les administracions més i millors recursos per avançar vers una societat més humana.

I aquí s'acaba la història. Més ben dit, aquí s'acaba aquest escrit. Perquè la història continua. Mentre escrivim aquestes darreres línies, ens diuen que comença una Xarxa nova, amb molta gent jove, a Sant Cugat del Vallès i una altra a Manresa, que treballarà especialment la dimensió intercultural. I ens plouen sol·licituds d'informació de tot arreu.

Esperem que aquest text serveixi perquè tothom pugui reflexionar, valorar i millorar la seva pròpia experiència. Tal i com ens ha servit escriure'l i revisar-lo a mi i als participants a la Xarxa de Xarxes de Catalunya.

Seria fantàstic que alguns lectors i lectores s'atreuissin a posar en marxa una altra Xarxa d'Intercanvi de Coneixements.

Per a tothom, el nostre oferiment de la informació que necessiteu i la nostra demanda de suggeriments i aportacions. Al començament d'aquesta publicació teniu les dades de les Xarxes existents a casa nostra, a les quals us podeu adreçar sempre que ho desitgeu.

31. Paolo Federighi, *Il vecchio ed il nuovo del «lifelong learning» in Europa*. Congrés de Sectors Emergents en el Camp de l'Educació Permanent, Palma de Mallorca, març de 1966.

<i>Introducció</i>	5
Intercanviem coneixements	5
Com intercanviem els coneixements	6
És una cosa diferent	7
Algunes inquietuds	8
<i>Què són les Xarxes d'Intercanvi de Coneixements?</i>	13
Característiques principals de les Xarxes	13
Efectes positius que es produeixen	19
<i>Com funcionen les Xarxes d'Intercanvi de Coneixements?</i> ..	27
Començar-ne una	27
Perquè la Xarxa funcioni	28
L'Equip d'Animació	35
<i>Una experiència alternativa</i>	39
Valors comuns	39
Pedagogia de l'èxit	41
Cultivar els valors	41
Escola de creació col·lectiva	42
Nou concepte de voluntariat social	43
Recuperar la ciutadania	45
<i>Història de les Xarxes</i>	47
El Mouvement des Réseaux d'Échanges Réciproques de Savoirs (MRERS)	47
Les Xarxes a Catalunya	48
El futur immediat: el moviment europeu	58

1. TRAJECTE LABOR (exhaurit)

És una cooperativa d'educadors especialitzats que pretén la reestructuració de la personalitat dels joves, a través de la convivència i la participació social.

2. CENTRE DE FORMACIÓ I PREVENCIÓ DE MATARÓ

Actua en el camp de la prevenció i la reinserció social de joves inadaptats. Opta per acollir activament la demanda concreta de cada noi i noia que s'hi adrecen.

3. MOVI D'A

Moviment d'aturats del barri de la Mina, de Sant Adrià de Besòs. És una associació que té per objectiu l'ocupació juvenil. Pretén la integració dels joves al món laboral i a la societat on viuen.

4. LA VOLA

És una entitat que treballa en el camp de l'educació ambiental. Pretén que la societat, i en especial l'escola, participin activament en la solució dels problemes del medi ambient.

5. FUSTALL

És una associació que treballa en la formació i en la inserció social de nois amb problemes de fracàs escolar, en atur, propers al món de la delinqüència i la drogodependència.

6. MOVIBAIX

És un moviment educatiu en el temps lliure infantil i juvenil del Baix Llobregat. Ofereix serveis als centres d'esplai i als ajuntaments de la comarca amb un caràcter de servei públic.

7. EDUCACIÓ D'ADULTS

A LA PERONA

Una experiència compromesa en la transformació de les deplorables condicions de vida de la comunitat gitana de la Perona, un barri de barraques desaparegut a Barcelona.

8. AULA-TALLER CRUÏLLA

És un servei que s'adreça a nois i noies dels barris barcelonins de Ciutat Me-

ridiana, Torre Baró i Vallbona que han deixat l'escola i no treballen.

9. CEPA (Centre d'Ecologia i Projectes Alternatius) (exhaurit)
Associació ecologista, científica i independent, que es proposa dotar d'una cobertura tècnica els grups de base i els moviments populars que promouen la defensa del medi i la qualitat de vida.

10. ESCOLA D'ADULTS

LA VERNEDA-SANT MARTÍ

És un centre educatiu amb un projecte pedagògic i social definit: públic, pluralista i participatiu, integrat en el barri. Actua en la línia del que s'anomena desenvolupament comunitari.

11. CASAL DELS INFANTS DEL RAVAL

És un servei que té com a objectiu proporcionar als nens i nenes del barri del Raval de Barcelona l'esbarjo, l'educació i d'altres condicions de vida de què estan mancats però als quals tenen dret.

12. EXPERIÈNCIES

D'ALFABETITZACIÓ

Tres col·lectius d'alfabetització—d'Osona, Castelldefels i la Mina— posen en comú les seves experiències i hi reflexionen conjuntament.

13. CLUB INFANTIL

JUVENIL BELLVITGE

És una entitat pionera en l'educació en el lleure en el nostre país que presta un servei a la societat, des del barri de Bellvitge, a través de l'educació en l'esplai i el temps lliure.

14. TALLER ELS TRES TURONS

És una associació del barri del Carmel de Barcelona que treballa per a la rehabilitació i reinserció laboral i comunitària de persones amb trastorns psíquics.

15. TRINIJOVE

Una experiència de desenvolupament local a través de la promoció ocupacional, la inserció laboral, la informació i el lleure creatiu.

16. L'ESCOLA DEL BAIX

És una escola de formació de monitors i un centre d'investigació i documentació sobre l'educació en el lleure infantil i juvenil, a la comarca del Baix Llobregat.

17. CP'AC

Centre de Promoció i Gestió d'Iniciatives d'Autoocupació Juvenil de Catalunya. És un equip de joves professionals dedicats a l'assessorament en la creació de petites empreses i a la formació d'emprenedors.

18. ESCOLA DE L'ESPLAI

Ofereix cursos d'animació sociocultural i d'educació en el lleure, social i ambiental, contemplant alhora les dimensions humana i transcendent.

19. CASAL INFANTIL I JUVENIL DE MARIANAO

Des que, l'any 1985, el moviment de joves del barri de Marianao (Sant Boi de Llobregat) va ocupar un edifici il·legal a tall de *squatters* fins avui, el CIJM ha desplegat una intensa activitat social.

20. UN MODEL D'ESCOLA DINTRE DE LA PRESÓ

L'experiència de cinc anys de treball docent a l'escola de la presó de dones «Concepció Arenal» i a la presó d'homes «Salvador Dalí». Una tasca educativa ben poc coneguda i en un context marcat per una dura problemàtica social.

21. CASAL DE CULTURA DE SANTA COLOMA DE GRAMENET

L'any 1976 un grup de persones sensibilitzades del barri de Santa Rosa va organitzar-se per impulsar un moviment de cultura popular compromès en la transformació de la societat des de la base.

22. EL SERVEI COLÒNIES DE VACANCES

És una entitat amb més de 25 anys d'història, amb vocació envers els infants, l'educació i la cultura. Actualment ofereix serveis de suport i d'infraestructura, fonamentalment cases de colònies.

23. ESCOLA D'ADULTS CONCÒRDIA

L'any 1975 sorgiren arreu de Catalunya diferents nuclis d'escoles d'adults lligades a moviments populars i d'ense-

nyants: un d'ells era el de Sabadell. El curs 1989-1990 diverses escoles s'unificaren en el Centre d'Adults Concòrdia.

24. ÀREA CULTURAL ORIOL

En el barri del Riu Nord, a Santa Coloma de Gramenet, un grup de persones desplega, des de l'any 1980, una tasca social, cultural i humanista adreçada a un col·lectiu que comprèn des dels infants i el jovent fins a la tercera edat.

25. MOVIMENT DE CENTRES D'ESPLAI CRISTIANS

Una realitat eclesial que està caracteritzada pel fet de proposar un projecte educatiu en el temps lliure a través d'una institució educativa com és el centre d'esplai.

26. EL SAFAREIG. GRUP DE DONES FEMINISTES DE CERDANYOLA

És un grup plural, amb dones de diferents orígens i concepcions. El fet de ser un grup «de poble» possibilita d'incidir en la realitat del municipi i de participar activament en la creació de serveis i activitats per a les dones.

27. FORMACIÓ PROFESSIONAL I PRÀCTIQUES A L'EMPRESA A CATALUNYA

La reactivació econòmica a partir de la primera meitat dels anys vuitanta va fer emergir un nou model de transició al treball, que valora la formació de base i les capacitats de polivalència i d'iniciativa.

28. ESCOLA D'ACCIÓ ESPECIAL F. GARCÍA LORCA

L'experiència va començar el curs 1980-1981, al barri de Sant Roc, a Badalona. Va sorgir per acollir els nens i nenes —principalment de famílies gitanes— que, a causa de la seva marginació, no havien estat escolaritzats.

29. MINYONS ESCOLTES I GUIES SANT JORDI DE CATALUNYA

Engloba un total d'11.000 nois i noies d'uns 150 agrupaments, pertany a l'Escoltisme i Guiatge Catòlic i segueix els principis i el mètode fundat per Lord Baden-Powell, adequat a l'actualitat i adaptat a la realitat social i nacional de Catalunya.

30. **FUNDACIÓ SANT PERE CLAVER**
Des de la seva creació l'any 1987, la seva tasca assistencial envers les persones desvalgudes s'ha desplegat de forma sorprenent: el Grup Menjadors d'Infants, el Centre Obert Arrels, el Servei d'Acollida Els Quatre Vents.

31. **COLLECTIU DE CULTURA POPULAR DE SANT VICENÇ DELS HORTS**

Sorgeix l'any 1982 d'un grup de professionals de l'ensenyament, animadors de grups de joves i gent amb inquietuds envers el món juvenil.

32. **CAN ENSENYA S.A.L.**

És el resultat d'un procés iniciat l'any 1977 a Nou Barris (Barcelona) per una Cooperativa-Taller que treballava amb criteris terapèutics en un col·lectiu de minusvàlids.

33. **CENTRE ESCLAT-BELLVITGE**

El 1978, del col·legi d'Enric d'Ossó de Bellvitge sorgeix la iniciativa de crear un Centre d'Esplai. Després, es crea l'Aula Taller, una resposta concreta als nois i noies de 14 a 16 anys que el sistema educatiu ha deixat al marge.

34. **CASAL L'AMIC DE CAMPCLAR**

Campclar és un dels barris tarragonins amb problemàtiques socials més greus. Des de 1983, un grup de joves inicia una tasca educativa que desemboca, l'any 1988, en la creació del Casal l'Amic.

35. **PROGRAMA SOCIAL DEL COL·LEGI SANT IGNASI**

Es basa en el voluntariat social i la sensibilització envers la marginació. Des de l'escola es pretén que l'alumnat realitzi un procés de conscienciació que porti a un compromís de vida al servei dels altres i en favor de la justícia.

36. **ADSI (Associació de Serveis d'Iniciativa Social)**

És una entitat que promou i realitza serveis i activitats de caire social. D'entre els seus projectes hi ha els Tallers d'Iniciació Professional, el Centre Obert «Pàrula» i Xarvol, xarxa de voluntariat.

37. **GRANJA-ESCOLA SINAI**

Un projecte per a joves que no poden integrar-se ni a Formació Professional ni

al món laboral. «Per a adolescents que l'escola no entén: una escola diferent».

38. **COLLECTIU RONDA**

Despatx d'advocats creat l'any 1972. Actualment segueixen en la tasca sobre les bases ideològiques d'unitat, independència, democràcia de base i anticapitalisme, des d'un model autogestionari; així de clar.

39. **LA SAMBA KUBALLY**

És l'Escola Africana d'Adults de Santa Coloma de Farners. Està compromesa en la recerca d'un model d'intervenció en matèria de formació de treballadors estrangers extracomunitaris.

40. **EL CENTRE D'ACOLLIMENT PER A AFRICANS SANT PAU DE MATARÓ**

Neix l'any 1983 a partir d'una interpel·lació que es fa la comunitat parroquial: què podem fer en favor dels africans que viuen a la zona? La resposta és un conjunt d'activitats i serveis de tot tipus.

41. **ATENEU POPULAR SANT ROC**

Des de la seva fundació l'any 1987, és un nucli dinamitzador d'aquest barri badaloní. Els seus objectius s'actualitzen de curs en curs a fi de respondre a les necessitats i als reptes.

42. **SETEM**

És una ONG de cooperació internacional, però no es dedica a la recaptació de fons ni al finançament de projectes de desenvolupament al Tercer Món. El seu capital són els seus voluntaris, formats i capacitats per a «col·laborar i aprendre».

43. **GRUP DE SOLIDARITAT AKWABA**

És una entitat nascuda l'any 1992 de l'Agupament Escolta Arrels al barri de Collblanc-Torrassa, de la ciutat de l'Hospitalet. Formada per joves, adults i gent gran, col·labora i organitza campanyes humanitàries i accions puntuals dirigides a la gent més necessitada de l'Hospitalet i del Tercer Món.

44. **ASSOCIACIÓ D'ESPECTACLES INFANTILS I JUVENILS ALS BARRIS LA RODA**

Moviment format per nombroses entitats infantils, juvenils i culturals de prop de quaranta barris i poblacions de Catalu-

nya. Programa espectacles per a infants als barris durant el curs escolar, un cop al mes. Organitza, també, tallers de reciclatge adreçats als joves i als monitors que estan en contacte amb els infants i s'ocupen de la seva educació en l'àmbit no formal. Una vegada l'any, fa la «Tamborinada».

45. FUNDACIÓ ENGRUNES

Entitat d'Esplugues de Llobregat que treballa al costat dels marginats amb l'objectiu de fer camí conjuntament amb ells i de lluitar contra la injustícia social, actuant des de dues perspecti-

ves: el treball com a instrument vertebrador i normalitzador, i el creixement personal com a via per esdevenir lliures, feliços i autònoms.

46. L'ATENCIÓ SANITÀRIA ALS IMMIGRANTS. L'EXPERIÈNCIA DEL CONSORCI SANITARI DE MATARÓ

El Consorci Sanitari de Mataró ha afrontat el repte d'oferir atenció sanitària als immigrants africans, des de l'actitud de reconèixer el fet de la diversitat cultural i ètnica, i de combatre els tòpics imperants sobre la medicina de la immigració.

Subscripcions i comandes:

FUNDACIÓ SERVEIS
DE CULTURA POPULAR
Provença, 324, 3r
08037 Barcelona
Telèfon (93) 458 30 04
Fax (93) 458 87 10

Impress sobre paper ecològic

Experiències de Pedagogia Social

Amb la col·lecció d'opuscles «Taleia» la Fundació Serveis de Cultura Popular pretén fer conèixer les nombroses i variades experiències de pedagogia social que es realitzen al nostre país, sovint poc conegudes i reconegudes.

No és en va que la col·lecció porta el nom de «Taleia»: per crear-les i dur-les a la pràctica calen grans dosis d'imaginació, de constància i de solidaritat.

Esperem que aquestes publicacions fomentin l'intercanvi i impulsin noves iniciatives.

Xarxes d'Intercanvi de Coneixements

Les Xarxes d'Intercanvi de Coneixements són un espai de trobada i de relació entre persones interessades a intercanviar coneixements, sabers i experiències, en un context de comunicació mútua. Es basen en la reciprocitat: per aprendre quelcom cal ensenyar alguna altra cosa a curt o llarg termini, i viceversa. Hi participen tot tipus de persones, partint d'un principi clar: tot i tothom és igual, persones i cultures. A les Xarxes els aprenentatges que s'hi fan no es paguen amb diners ni serveis ni tasques, sinó oferint un altre ensenyament, que es concreta quan algú el demana.

Actualment, a Catalunya hi ha Xarxes a Castelldefels, l'Escala, Mataró i Nou Barris (Barcelona). A d'altres llocs n'hi ha en procés de creació: Sant Cugat, Manresa, Ciutat Vella... Cada Xarxa actua autònomament, però està vinculada a la resta de Xarxes existents a Catalunya a través d'una Coordinadora, en la qual també participen les Fundacions Serveis de Cultura Popular i SER.GI, promotores al nostre país d'aquest projecte. En aquest espai de coordinació s'intercanvien experiències, es reflexiona sobre els respectius processos, s'ofereix informació i assessorament per a la creació de noves Xarxes, s'organitzen activitats de formació recíproca i es mantenen contactes i relacions amb la resta de Xarxes existents a Europa a través del Mouvement des Réseaux d'Échanges Réciproques de Savoirs (MRERS).